

GEODÉZIA ÉS KARTOGRÁFIA

2016/5-6
LXVIII. ÉVFOLYAM

Zrínyi-Újvár feltárása

Cartactual

Az alaprajzokról

60 éves az MFTT

Széchenyi javaslata a közlekedésről

Földmérőnapok

MAGYAR FÖLDMÉRÉSI,
TÉRKÉPÉSZETI ÉS TÁVÉRZÉKELÉSI
TÁRSASÁG/
HUNGARIAN SOCIETY OF SURVEYING,
MAPPING AND REMOTE SENSING

A FÖLDMŰVELÉSÜGYI MINISZTERIUM FÖLDÜGYI
FŐOSZTÁLY ÉS A MAGYAR FÖLDMÉRÉSI, TÉRKÉPÉSZETI
ÉS TÁVÉRZÉKELÉSI TÁRSASÁG LAPJA/MONTHLY OF
THE DEPARTMENT OF LAND ADMINISTRATION IN THE
MINISTRY OF AGRICULTURE AND THE HUNGARIAN
SOCIETY OF SURVEYING, MAPPING AND REMOTE
SENSING

SZERKESZTŐSÉG/EDITORIAL OFFICE:
1149 Budapest, Bosnyák tér 5., I. em. 109.
Tel.: 222-5117, E-mail: mfttt.titkarsag@gmail.com;
Web: <http://www.fomi.hu/honlap/magyar/szaklap/geodkart.htm>

FŐSZERKESZTŐ/EDITOR-IN-CHIEF:
Dr. Riegler Péter

**FŐSZERKESZTŐ-HELYETTES/DEPUTY EDITOR-
IN-CHIEF:** Buga László

SZERKESZTŐK/EDITORS:
Balázsik Valéria, Fábian József,
Iván Gyula, dr. Gercsák Gábor,
Homolya András

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG/EDITORIAL BOARD:

Dr. Ádám József
Barkóczy Zsolt,
Bíró Gyula
Dr. Bíró Péter
Dr. Bánai László
Dobai Tibor
Holéczy Ernő
Kassai Ferenc
Koós Tamás
Dr. Kurucz Mihály
Dr. Márkus Béla,
Dr. Mihály Szabolcs,
Osskó András,
Dr. Papp-Váry Árpád,
Dr. Timár Gábor
Toronyi Bence,
Tóth László,
Uzsoki Zoltán,
Dr. Varga Márk,
Dr. Zentai László

OLVASÓSZERKESZTŐ/PROOF-READER:
Kota Ágnes

**TECHNIKAI SZERKESZTŐ, TÖRDELŐ/
TECHNICAL-EDITOR:** Szrogh Gabriella

KIADJA/PUBLISHER:
A Magyar Földmérési, Térképészeti és
Távérzékelési Társaság/ Hungarian Society
of Surveying, Mapping and Remote
Sensing
HU ISSN 0016-7118; eng.szám/ registry no.:
B/SZI/280/1/1995

**FELELŐS KIADÓ/RESPONSIBLE FOR
PUBLISHING:** Dobai Tibor

A kiadást a Földmérési és Távérzékelési Intézet
támogatja/Supported by Institute of Geodesy,
Cartography and Remote Sensing

SOKSZOROSÍTJA/PRINTING:
HM Zrínyi Nonprofit Kft./MoD Zrínyi
Nonprofit Ltd.
Megjelenik: 1000 példányban/Printed in:
1000 copies

A folyóiratban megjelenő cikkek tartalma nem
feltétlenül tükrözi a szerkesztőség álláspontját.
Három hónapnál régebbi kéziratokat nem őrzünk
meg és nem küldünk vissza. / The content of the
papers published in the scientific review does not
reflect necessarily the Editorial Board's standpoint.
After three months, papers will not be kept, neither
sent back.

Tartalom

<i>Dr. Kállai Attila: Zrínyi-Újvár feltárásának térképészeti munkái</i>	» 4
<i>Dr. Gercsák Gábor – dr. Márton Mátyás – Tóth Mária: 50 éve indult a Cartactual</i>	» 11
<i>Sándor József: Az alaprajzokról</i>	» 18

---

60 éves az MFTTT	» 21
Széchenyi javaslata a magyar közlekedésügy rendezéséről	» 26
VIII. Tavaszi Mérnöknap Salgótarjánban	» 28
Fővárosi és Pest Megyei Földmérőnap	» 29
Kitüntetés	» 30

Content

Mapping of Zrínyi-Újvár Fortress' Excavation (<i>Attila Kállai, Dr.</i>)	» 4
Cartactual (1965–1993) Was Started Fifty Years Ago (<i>Gábor Gercsák, Dr. – Mátyás Márton, Dr. – Mária Tóth</i>)	» 11
About Plans (<i>József Sándor</i>)	» 18

---

60 Years of MFTTT	» 21
Suggestion on Regulating the Hungarian Transportation by Széchenyi	» 26
8th Engineers' Day in Salgótarján	» 28
Surveyors' Day in Budapest	» 29
Award	» 30

Címlapon: Zrínyi-Újvár ostromának vázlata (részlet) gróf Esterházy Pál (1635–1713) irathagyatékából (Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára) (*Lásd a kapcsolódó cikket: 4. oldal*)
On the Cover Page: Plan of Zrínyi-Újvár fortress' siege from Pál Esterházy's (1635–1713) document heritage (Hungarian National Archive) (*See related article: page 4*)

Zrínyi-Újvár feltárásának térképészeti munkái

Kállai Attila

Bevezetés

A Nemzeti Községi Egység, a költő-hadvezér Zrínyi Miklósról elnevezett jogelőd intézményével már több mint egy évtizede folytat kutatásokat Zala és Somogy megye határában, a Mura fölül magasodó egykori sáncvár területén. Az 1664-ben törökök által lerombolt Zrínyi-Újvár feltételezett helyszínéről számos hadtörténeti, régészeti lelet került elő az évek során, bizonyítékot és számos új ismeretet adva a 350 évvel ezelőtti hadi tevékenységekről. Az évszázadokig csendben rejtőzött erősség feltárásának munkálatairól több publikáció is megjelent a feltárások kezdete óta, melyek azonban kevésbé tértek ki a kutatások térképészeti vonatkozású tevékenységeire. Ezekről számolt be a szerző a Magyar Földmérés, Térképészeti és Távérzékelési Társaság 30. Vándorgyűlésén. Jelen cikk az előadás anyagának bővített, szöveges változata.

Zrínyi Miklós emlékezete

Zrínyi Miklós 1620-ban látta meg a napvilágot Csáktornyán, egy a törökökkel való hadakozást szükségszerű tradícióként megélő főnemesi család sarjaként. [1] Hősként tisztelt dédapja, akiről később a Szigeti veszedelem című verses eposzában emlékezik meg, a mohácsi vészt követő belviszályoktól és az Oszmán Birodalom terjeszkedésétől terhes időkben alapozta meg a család hírnevét. A nagy múltú, dalmát-horvát és magyar birtokterületekkel rendelkező családot a horvát történelem *Zrinski* néven említi, s kiemelkedő tagjainak emlékét éppoly odaadó figyelemmel és tisztelettel ápolja akár csak mi magyarok. Azokban az időkben a nemzetiségi hovatartozásnak nem volt különösebb jelentősége, horvátok és magyarok együtt küzdöttek a területükre törő ellenség hódításai ellen.

A korabeli állapotok jobb megértéséhez röviden idézzük fel a történelmi

múltat, a félig török hódoltság, félig császári fennhatóság alatt pusztuló Magyarország helyzetét! Zrínyi meglehetősen fiatalon, már 22 évesen aktív résztvevője az Európa jelentős részére kiterjedő harmincéves háború küzdelmeinek, s a későbbiek során is kitűnik vitézségével. [2] 1647-ben IV. Ferdinánd Horvátország bánjává és főkapitányává nevezte ki, mely minőségében továbbra is igyekezett elejét venni az oszmánok európai terjeszkedésének. Hadi sikerei közül az egyik legkiemelkedőbbnek a dunántúli magyar felkelő hadak és a német-római birodalmi segédcsapatok főparancsnokaként 1663–1664 fordulóján véghez vitt téli hadjáratát tartjuk, mely során mélyen behatolt a hódoltság területére, és felégette a török utánpótlás fő útvonalát, az eszéki hidat. E haditettét Európa számos uralkodója ismerte el, és talán ez a rövid időszak volt Zrínyi hadvezéri karrierjének a csúcspontja. Sajnos ezt követően a bécsi udvarral a kapcsolata megromlott, 1664 novemberében pedig egy tragikus és máig kételyeket felvető vadászbalesetben vesztette életét.

Gróf Zrínyi Miklós egész életét a „török áfium” elleni küzdelemnek szentelte. Azon ritka alkalmakkor, mikor kardját pihentethette, könyvtári gyűjtemény összeállításán fáradozott, sőt maga is alkotott irodalmi műveket. A korra jellemző eposzokon és lírai költeményeken túl a hadviselés korabeli tapasztalatait feldolgozó tanulmányok is születtek tollából, így például a *Tábori kis tracta*, vagy a katonai elmékedéseit összefoglaló *Vitéz hadnagy* című munkái. Alkotásait ma a korabeli hadtudományi irodalom kiemelkedő műveiként tartjuk számon.

Mindezek alapján érthető, hogy Zrínyi nevét – történelmünk más kiemelkedő alakjához hasonlóan – miért vették fel előszeretettel különböző szervezetek, katonai alakulatok, oktatási intézmények, így a tisztek továbbképzésével foglalkozó Honvéd Akadémia is, majd hazánk egyedülálló katonai felsőoktatási intézménye,

az 1996–2012 között működő Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem. [3] E felsőoktatási intézmény oktatói, kutatói és hallgatói kiemelt figyelmet szenteltek a névadó kultusza ápolásának, és a jogutód intézmény keretei között ma is megragadnak minden alkalmat a költő-hadvezér emlékezetének megőrzésére. E törekvés egyik fontos eleme az az egy évtizedes kutatás, melynek eredményeként Belezna és Őrtilos települések határában évről-évre egyre nagyobb részletességgel és leletanyaggal tárul fel Zrínyi Miklós évszázadokig rejtve maradt erőssége.

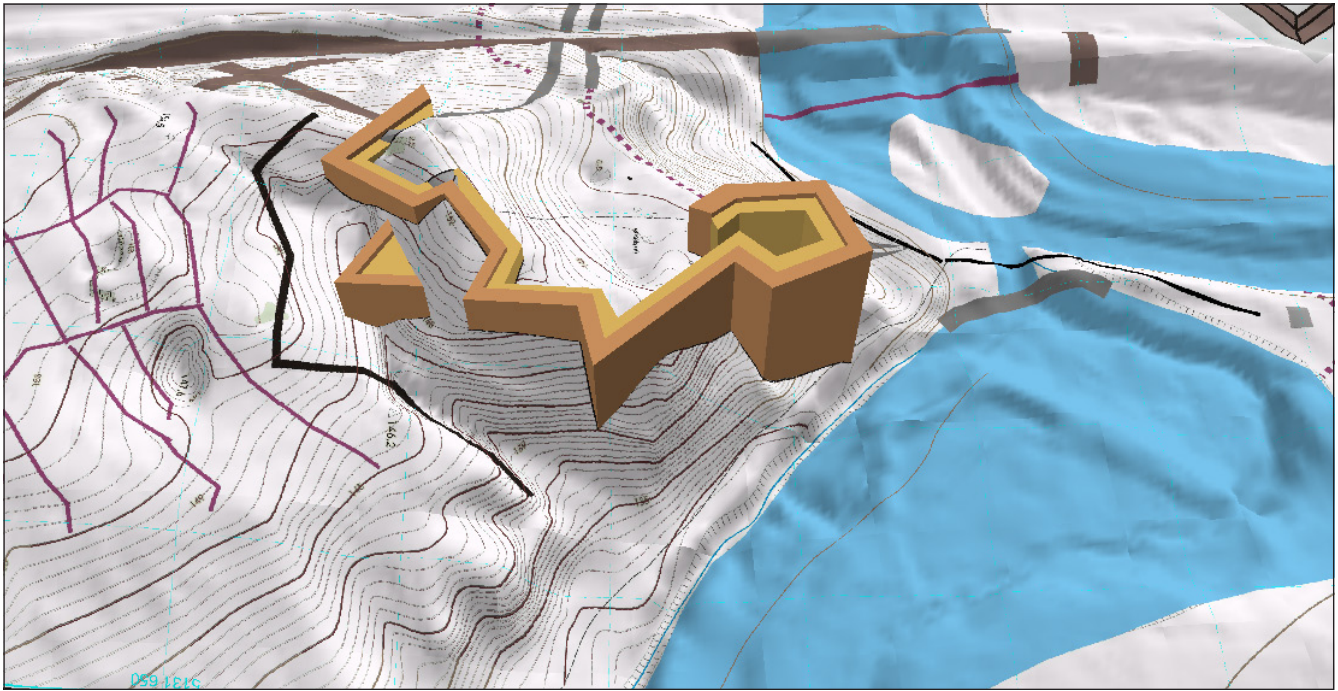
Zrínyi-Újvár korabeli jelentősége

A mai Magyarország területén található egyedülálló hadtörténelmi hagyatékok, a költő-hadvezér által építtetett és „muraköz pajzsának” is nevezett erősség a maga idejében szinte minden szempontból különlegesnek számított. Mindenekelőtt egyáltalán a megépítése, melyet Zrínyi a bécsi kancellária ódzkodása következtében – lévén a választott helyszín török hódoltsági területre esett – saját maga finanszírozott, sőt az építkezési munkálatokban is részt vett.

Zrínyi nem véletlenül választotta a Mura bal partjának e stratégiaileg kulcsfontosságú szegletét. A környezetéből hirtelen, bár nem jelentős szintmagasságig (a folyóvíz fölé alig 30 méterre) kiemelkedő vonulat dél-délkeleti irányban hosszan nyúlik el a Mura mentén egészen a Zákányhoz tartozó Látó-hegyig, a folyóval együtt hosszú kilométereken át nehezen leküzdhető akadályt képezve. A folyó vize itt gyors sodrású és széles, a Drávával egyesülve pedig megfelelő vízi eszközök hiányában gyakorlatilag leküzdhetetlen akadály.

E hosszan elnyúló természetes határvonal északi szegletét szemelte ki Zrínyi a vár helyszínéül. E pozícióból nem csak a muraközi birtokainak védelmét tudta biztosítani, de a környékbeli török csapatmozgásokat is

1. ábra: Zrínyi-Újvár digitális modellezésének egyik első eredménye lézeres távérzékelési (LIDAR) adatok felhasználásával (a szerző munkája). A DNy. tájolású ábra jobb oldalán megfigyelhető a Kanizsa-patak és a Visszafolyó-patak felduzzasztásával keletkező vízi akadály.

megfigyelhette, ellentétben az összefolyás túlsópartján álló légrádi várral, melyet a meanderező Dráva egyre inkább kikezdezt. A választott helyszín stratégiai jelentőségét a törökök tartományi (vilajet) központjának, Kanizsának közelsége is erősítette, így fontos szerepet játszhatott volna a város visszafoglalásában. Az építkezési munkálatok 1661 késő tavaszán kezdődtek meg. [4; 5]

Az új vár a török hadászati érdeket sértette, ezért a Porta a munkálatok azonnali befejezését, és az addigi építmények lerombolását követelte Bécsből. A vár szerepének megítélésében azonban az Udvari Haditanács nem volt egységes. [6] 1661 nyarára a vár bástyái elkészültek, de a palánkvár építése és megerősítése még a rá következő évben is folytatódott. A vár északi és keleti előterének védelmét a Kanizsa-patak és a Visszafolyó-patak felduzzasztásával erősítették meg. (1. ábra) Az erődítményen egészen az 1664-os ostromig dolgoztak, kiegészítve különféle védelmi elemekkel (száraz árkokkal, elővédművel). [7]

A vár területén egyszerre 300-500 fő teljesíthetett szolgálatot, a váltásokkal együtt a várvédők teljes létszáma nem haladta meg a kétezer főt. A váltást és a technikai utánpótlást a folyó túloldalán, a várral szemben kiépített redut

(sáncolt, kisebb erődítmény) biztosította. Az összeköttetést láncokkal biztosított pontonhidak tették lehetővé. A török csapatok számára így csak a Mura és a Visszafolyó-patak által határolt keskeny földnyúlvány állt rendelkezésre a vár megközelítéséhez. A több mint negyvenezer fővel 1664 nyarán felvonuló török sereg egységei a vár keleti és délkeleti oldalának ágyúzása mellett ezen a szűk földszávon nyomultak előre. A várvédők egy hónapig álltak ellen a közel harmincszoros túlerőnek, de egy szerencsétlen baleset következtében (a várban tárolt puszkapor felrobbant, komoly károkat okozva) a várat június végére fel kellett adni. [6]

Zrínyi-Újvár stratégiai jelentőségét mi sem bizonyítja jobban, hogy amint a török sereg elfoglalta az erősséget, azt teljesen lerombolta, majd az augusztusban, a szentgotthárdi csatát követően megkötött Vasvári békeszerződésben, külön kitért a vár újjáépítésének tilalmára.

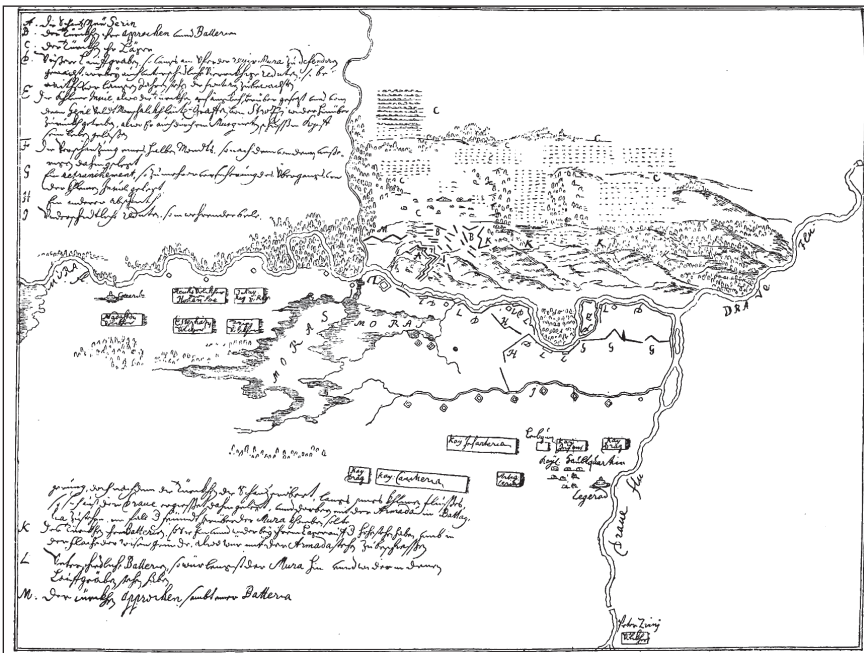
Zrínyi-Újvár kutatása és feltárása

Míg a vár létezésére a korabeli krónikák és feljegyzések kellő bizonyítékul szolgáltak, annál több kétség merült fel a vár pontos helyét illetően. A leginkább valószínűnek tartott területen,

a Muraköz délnyugati részén csekély esély látszott a vár fizikai nyomaira bukkanni. A vár pontos helyszínének feltalálása érdekében közvetett kutatási módszerekhez kellett tehát folyamodni. [8]

A kutatásokban úttörő munkát végzők közül mindenekelőtt Hrenkó Pál nyugállományú térképészalezredes [9], Perjés Géza hadtörténész [2] és dr. Vándor László, a Zala Megyei Múzeumok Igazgatósága vezetője nevét kell megemlítenünk. [6] A helyszínről az ostrom évében készült és Montecuccoli főparancsnoknak tulajdonított vázlat (2. ábra), Jacob von Holst hadmérnökezredes hiteles helyszínrajza [10], valamint az Eszterházy Pál irathagyatékában fennmaradt művészien kidolgozott térkép (3. ábra, lásd a címlapon) alapján a vár lehetséges helyszínéneként a Mura és a szabályozása előtt Kanizsa-pataknak nevezett Principális-csatorna torkolatánál magasodó szőlőhegy tűnt legvalószínűbbnek.

Az első terepi bejárásokra 2005-ben került sor a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, a Hadtörténeti Intézet és Múzeum, a Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága, a Zala Megyei Múzeumok Igazgatósága, valamint Belezna és Őrtilos települések önkormányzati képviselői által. A terepi

2. ábra: Raimondo Montecuccoli (1609–1680)
1664-ben készült vázlata a vár környékéről

adottságok figyelembevételével, valamint a palánkvár lehetséges elhelyezkedése megállapításával kijelölésre kerültek azok a feltárási területek, amelyek révén igazolhatóvá (avagy cáfolható) válhatott az erődítmény feltételezett elhelyezkedése.

A palánkvár szerkezeti sajátosságai- ból adódóan, továbbá a felhasznált építőanyagok mállékonyasága, a vár elfoglalását követő teljes megsemmisülés, a későbbi mezőgazdasági művelések,

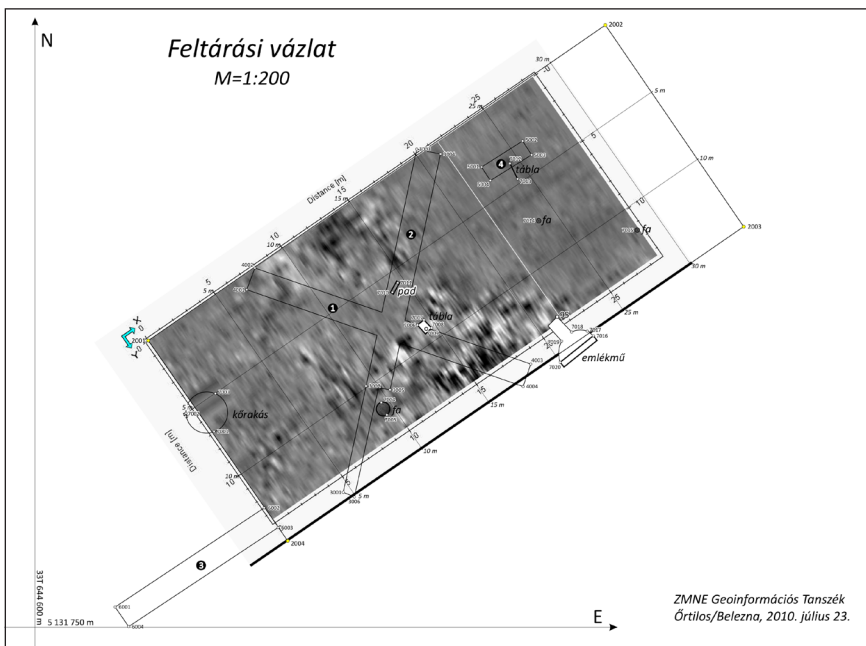
valamint az 1950-es években ezen a helyszínen is kiépített védelmi célú erődítményrendszer kialakításával járó földmunkák miatt nem sok esély mutatkozott a várfalak konkrét nyomaira bukkanni. A vár feltárásánál így a közvetett csataterkutató módszerek kerültek előtérbe, melyek során nem magának a várnak, hanem az ostrom nyomainak felderítésével kezdtünk a vár meghatározó pontjainak helyzetére. [11] A módszeres és

aprólékos munka olyan technikai eszközök igénybevételét is szükségessé tette, melyekkel addig még nem rendelkezünk, így nem egy esetben csak pályázati források útján, vagy más egyetemek és kutatóintézmények támogatásával tudunk előrehaladni. [12; 13]

A kutatásokban, illetve azok támogatásában hosszabb-rövidebb időre más szervezetek, intézmények is részt vettek, így egyebek mellett az Óbudai Egyetem, a Pécsi Egyetem, a Miskolci Egyetem és a Károly Róbert Főiskola, továbbá Csáktornya, Alsódomboru, Belezna, Légrád, Molnári, Murakeresztúr, Órtilos, Szigetvár, Zákány és Zákányfalu települések önkormányzatai. A terepi munkálatok véghezvitelében különösen a három legközelebb eső település, Belezna, Murakeresztúr és Órtilos támogatását kell kiemelnünk, ami lehetővé tette, hogy a települési és megyehatárok találkozásánál, a természetvédelmi és magánterületeken is folyó munkák zökkenőmentesen haladhassanak.

A terepi feltárások szerény költségvetéssel, kampányszerűen, az évek egy-egy rövid időszakában (többnyire a nyári gyakorlatok idején, 1-1 hét időtartamban) folytak. Az időben szűkre szabott terepi munkák során így is jelentős adatmennyiség keletkezett, melyek feldolgozása sokszor több időt vett igénybe, mint a begyűjtésük. Az alkalmazott feltárási módszerek tekintetében széles spektrum alakult ki az évek során, melyben megtalálhatóak voltak kutatóárkos feltárások, talajszerkezeti elektromágneses felderítések, a feltalált fémtárgyak (muskéta- és ágyugolyók, repeszek) metallurgiai vizsgálatai [14], a topogeodéziai meghatározások és a domborzat nagy felbontású lézeres letapogatása.

Mindezen módszerek egymást kiegészítve és egymásra épülve, évről évre pontosabb összképet eredményeztek a várról és környezetéről. A magnetométeres felmérések (4. ábra) adatai alapján végre a várfal maradványai – az egykor a döngölt földet megtartó facölöpök égési nyomai – is előkerültek 2013-ban, ami jelentős eredményt és természetesen meghatározó élményt jelentett a vár feltárásában, hiszen most már nem csak a terepi formációk alapján lehetett

4. ábra: A régészeti kutatóárkok kiválasztását magnetométeres felmérések elemzései előzték meg (a szerző munkája)

következtetéseket levonni a vár egykori helyét illetően, hanem kézzelfogható bizonyítékok is megerősítették az előzetes feltevéseket. [15]

Térképi felmérés és modellezés

A terület feltárási munkálatainak tervezéséhez, a leletek előtalálási helyeinek pontos rögzítéséhez, valamint az egykori építmények és a török állások valószínűsíthető pozícióinak megfelelő ábrázolásához kellő részletességű térképre volt szükség. Sajnos e célra sem az elérhető legnagyobb méretarányú katonai (1:25 000), sem a polgári (1:10 000) topográfiai térképek nem voltak megfelelőek, így ezen alapanyagokat viszonylagos kis méretarányuk és elavult adattartalmuk okán csak a térkép áttekintésére tudtuk felhasználni. Új és nagy méretarányú térképre volt tehát szükség, melynek előállítására az egyetem egykori Geoinformációs tanszékének oktatói – köztük maga a szerző is – és hallgatói vállalkoztak.

A terület topogeodéziai felvételezése 2006-ban kezdődött meg egy, gyakorlatilag őserdei állapotot mutató, kis távolságokon is jelentős szintkülönbségeket adó területen. Elsőként egy, a későbbi részletméréseket lehetővé tevő, helyi sokszögvonat-hálózat fejlesztésével indítottunk, melynek az erdős területen kívül eső végpontjaira a környéken még fellelhető vízszintes alappontokról adtunk koordinátákat differenciális GPS-mérésekkel, Sokkia Stratus egyfrekvenciás vevőpár felhasználásával. A sokszögvonatok kialakítására, de főleg a későbbi részletmérésekre a dzsungelszerű állapotok alaposan rányomták bélyegüket, s mivel természetvédelmi területen folyt a munka, így kerülni kellett a vegetáció szükségtelen károsítását is. A felméréshez használt Sokkia Set 5C mérőállomással ennek megfelelően lassan, de kíméletesen haladtunk.

A következő években folytatódtak a terepi felmérések, mely munkálatokba az egyetem hallgatói is bevonásra kerültek, köztük a 2009-ben végzett, utolsó katonai térképész évfolyam. A sokszögeléssel meghatározott, mindösszesen 35 kislapontról felmért terület nagysága erre az évre már

5. ábra: A sokszögvonatok merevítéséhez – ahol lehetett – kiegészítő DGPS-méréseket végeztünk

meghaladta az 5 hektárt, ami a terepviszonyok és a rendelkezésre álló szűk időkeretek (évente egy-egy hét felmérés) számba bevételével figyelemre méltó eredmény.

A terület további földi felvételezése azonban nem tűnt célravezetőnek. Egyrészt az egyetem képzési rendszerének átalakulásával a terepi felmérésekbe már nem tudtunk katonai térképész hallgatókat bevonni. Másrészt egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy a vízszintes mérési hibákat jelentősen meghaladó magassági hibák az addig alkalmazott eljárásokkal eredményesen már nem küszöbölhetők ki. A domborzat egységes és minimális torzulásokkal bíró felméréséhez más eljárást kellett találni.

Ekkor került előtérbe a LIDAR felmérési technológia lehetséges alkalmazásának vizsgálata, mely éppen a hasonló erdős területek részletes domborzati képének előállításánál jelentett ideális megoldást. A szükséges technikai eszközök jelentős költségvonzata és a megfelelő tapasztalat hiánya azonban kétségessé tette, hogy valaha is alkalmazni fogunk egy ilyen korszerű felmérési módszert. A már rendelkezésre álló mérési eredmények mindazonáltal elegendőnek bizonyultak különféle nagy méretarányú ($M \geq 1:1000$) térképábrák megszerkesztéséhez, illetve egy a Bolyai Makett Klub által 2010-ben készített, 1:400 méretarányú,

részletes és élethű terepmakett előállításához. (6. ábra)

2012-ben egyetemünk jelentős szervezeti átalakuláson ment keresztül, megalakult a Nemzeti Közszolgálati Egyetem. A Zrínyi-kultusz ápolása az új szervezeti keretek között is hangsúlyos maradt, így a vár évek óta működő kutatási projektje folytatódhatott. 2013-ban, TÁMOP pályázati forrásból, a Károly Róbert Főiskola Távérzékelési és Vidékfejlesztési Kutatóintézetének együttműködésével végül sikerült megvalósítani Zrínyi-Újvár és környezetének nagy felbontású lézeres távérzékelési projektjét.

A terület lézeres szkennelése nem csak egy, az addiginál megbízhatóbb és pontosabb adatállományt eredményezett a terep domborzatáról, de lehetővé tette olyan részletes terepmodellezési feladatok végrehajtását is, amelyeket addig nem, vagy nem kellő megbízhatósággal tudtunk elvégezni. Ezek közül kiemelendő a vár északi és északkeleti előterében az ostrom előtt mesterségesen felduzzasztott tó kiterjedésének vizsgálata, melynek eredményeként hiteles képet kaptunk az elárasztott terület nagyságára, és a török ostromállások lehetséges elhelyezkedésére is. (1. ábra) Hasonló elemzést folytattunk a délkelet felől felvonuló török csapatok lövegeinek tűzhatáselemzésével kapcsolatban is.

6. ábra: A terepi felmérési eredmények és a hadtörténeti kutatások alapján készült 1:400 méretarányú terepmakett a várról és környezetéről

A légi távérzékeléshez a Károly Róbert Főiskola munkatársai Leica ALS70-HP típusú lézerekkel, valamint vele közös platformon egy Leica RCD30 típusú, 60 MP felbontású mérőkamerát használtak. Az alkalmazott lézerpontfelhő-sűrűség a dús növénytakaróhoz igazodott (40 pont/m²), míg a digitális mérőkamerás felvételezés normál (RGB) és közeli-infravörös (NIR) tartományban 10 cm-es felbontással zajlott. A felvételezés 300 m-es repülési magasságon egy CESSNA C-206 Skywagon típusú repülőgépfedélzetéről történt.

A távérzékelési adatok feldolgozásának eredményeként a nyers LIDAR-felmérés LAS adatállományán túl az abból generált digitális felszíni és domborzati modellekhez (DSM, DTM) is hozzájutottunk. A közel 70 ha kiterjedésű területéről kapott digitális adatok térinformatikai elemzéseit ESRI ArcGIS 10.2 szoftverkörnyezetben hajtottuk végre. A pontos domborzati és távérzékelési adatok, a terepi felmérések eredményeivel kiegészülve, egy minden addiginál részletesebb és megbízható térkép megszerkesztésének lehetőségét biztosították. (A terepi

felmérések és a távérzékelési adatok alapján a szerző által készített topográfiai térképet lásd a 31. oldalon.)

A térképszerkesztés során a leginkább időigényes feladatot a domborzat rendkívül részletes adatállományának az adott ábrázolási méretarány (1:3000) sajátosságaihoz igazodó kartográfiai generalizálása jelentette. A domborzatrajz plasztikusabbá tétele érdekében a nagy méretarányú topográfiai térképekre kevésbé jellemző hipszometriát alkalmaztunk, így a növényzet megjelenítését a korabeli térképi ábrázolásokhoz hasonlóan felületi kitöltő jelekkel oldottuk meg. A szintvonalak „kifésülése” mellett a névrajz előállítását jelentett még jelentősebb kihívást, mivel a térségben az eltérő időszakokban készült térképi ábrázolásokon sokszor egymásnak ellentmondóan jelentek meg a terület- és tulajdonnevek.

Eredmények és további tervek

Nehéz kifejezni azt a különös érzést, amit a sokévtől tartó kutatás után 2013-ban végre előbukkanó

várfalmaradványok látványa idézett elő. (7. ábra) Mondhatni a kutatás ezzel elérte célját, bebizonyosodott a vár létezése és a pontos helyére vonatkozó feltevés. A várfalnak ugyanakkor csak néhány szakasza került elő, a teljes várfal pontos vonalvezetése egyelőre még kérdéses.

Számos fontos objektum is szerepel azon a keresési listán, mely az elkövetkező évekre is alapot biztosít a kutatások folytatásához. Közülük prioritását illetően előkelő helyen áll az a kút, amelybe feltételezések szerint a vár lerohanó török katonák az elesett magyar vitézek holttesteit – a fertőzésveszélytől tartva – belevetették, majd betemették. A 2016-os év feltárási munkái tervei között szerepel továbbá a vár tágabb környezetének vizsgálata is, a már említett korszerű technológiák felhasználásával.

Nem könnyű feladat számba venni azon leletanyag-mennyiséget, illetve a kutatások eredményeit bemutató publikációkat, melyek az elmúlt egy évtized során keletkeztek. A kutatásokról rendszeresen beszámolt a helyi és az országos média, számos hazai és külföldi konferencia, előadás került

7. ábra: A várfal szerkezeti elemeiként szolgáló kiégett facölöpök nyomai a 2013. évi feltáráson

megrendezésre a várral kapcsolatos kutatásokról. A vár helyszínére vezető úton az ostrom történetét feldolgozó hadtörténeti tanösvény került kialakításra. Az idelátogatóknak a helyszínt jelző táblák és emlékmű mellett érdemes megtekinteni Belezna egykori iskolaépületében, a felújított Integrált Közösségi és Szolgáltató Házban berendezett állandó kiállítást, ahol a vár területéről előkerült gazdag régészeti leletanyag egy része megtalálható.

A környező településekkel fenntartott kapcsolatok, a közös szakmai és kulturális programok, valamint a kutatások támogatása mind megerősítik egyetemünket a Zrínyi-kultusz ápolásában, ugyanakkor ez a települések ismertségére, idegenforgalmára is kedvező hatást gyakorol. Egyre többen érdeklődnek az egykor Európa-szerte híres erődtény története és Zrínyi Miklós hadtörténeti hagyatéká iránt.

Mindezen célok és sikerek mellett érdemes említést tenni a kutatások egyéb praktikus hozadékáról is, azon új ismeretek, tapasztalatok megszerzéséről, melyek a feltárási munkálatok során önerős és pályázati fejlesztések, illetve a partnerintézmények korszerű

technológiáinak alkalmazása eredményeként keletkeztek. Ezen ismeretek adaptációja tovább gazdagítja az egyetemi képzés vonatkozó szakterületeinek elméleti tananyagát, egyedi gyakorlati ismeretekkel szolgál számos diszciplína oktatásához, kutatásához.

Összefoglalás

Három év építés, egy hónap ostrom, több mint 350 év rejtőzés és egy évtizednyi feltáró kutatás. Röviden így foglalható össze Zrínyi-Újvár történeti kronológiája jelen állapotok szerint. Merő tiszteletlenség lenne részünkről összevetni a feltárási munkálatait

azokkal az erőfeszítésekkel, melyek a vár létrehozásához és védelméhez szükségeltettek. Éppen ellenkezőleg, az elmúlt évek igyekezeteivel szeretünk volna emléket állítani az elszántan küzdő és végül hősi halált halt várvédő katonáknak, és a saját birtokai védelmén messze felülemelkedő, Magyarország – és közvetve Európa – török megszállása elleni harcoló hadvezér Zrínyi Miklósnak.

Köszönetnyilvánítás

A szerző ezúton köszöni meg mindazon segítők és együttműködők munkáját, akik a vár és környezetének feltárási munkáiban, felmérési eredményei feldolgozásában tevékeny szerepet vállaltak. Külön köszönet illeti meg a helyi önkormányzatok vezetőinek és munkatársainak támogatását, vendégszeretetét; Szigetvár város önkormányzatának támogató elismerését; a Hadtörténeti Intézet és Múzeum, a Károly Róbert Főiskola Távérzékelési és Vidékfejlesztési Kutatóintézet, valamint a pécsi Jannus Pannonius Múzeum munkatársainak együttműködését. Végül, de nem utolsó sorban

köszönet illeti prof. dr. Padányi József dandártábornok urat, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem tudományos rektorhelyettesét, Zrínyi-Újvár kutatási projektjének vezetőjét, a munkálataiban való részvétel lehetőségéért, és ennek érdekében mindennemű támogatás megadásáért.

Irodalomjegyzék

- [1] *KLANICZAY Tibor*: Zrínyi Miklós. Második, átdolgozott kiadás, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1964.
- [2] *PERJÉS Géza*: Zrínyi Miklós és kora. Osiris Kiadó, 2. kiad., Budapest, 2002.
- [3] *M. SZABÓ Miklós*: A Zrínyi Miklós Katonai Akadémia, majd Nemzetvédelmi Egyetem 1947–2006 között, In: HAUSNER Gábor, PADÁNYI József (szerk.): A Zrínyiek és a honvédelem. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 2014. 169–206. pp.
- [4] *HAUSNER Gábor*: Zrínyi-Újvár az írott források és az ábrázolások tükrében. In: „Hír a dicső tettek ragyogása”. Tanulmányok a Zrínyi család és Szigetvár történetéből. Szerk. Varga Szabolcs. Szigetvár, 2012. 121–146. pp.
- [5] *DOMOKOS György*: Zrínyi-Újvár építése és pusztulása. In: HAUSNER Gábor, PADÁNYI József (szerk.): Zrínyi-Újvár emlékezete. Budapest, 2012. 34–65. pp.
- [6] *VÁNDOR László*: Zrínyi-Újvár. Várjáró Magazin I. évf. 2. szám; <http://www.szadvar.hu/2013/12/varjaro-magazin-2-szam-dr-vandor-laszlo-zrinyi-ujvar> (letöltve: 2013-12-15 17:09)
- [7] *NÉGYESI Lajos, PADÁNYI József*: Zrínyi-Újvár a hadszíntérkutatás tükrében. In: HAUSNER Gábor, PADÁNYI József (szerk.): Zrínyi-Újvár emlékezete. Argumentum, Budapest, 2012. 75. p.
- [8] *HAUSNER Gábor, NÉGYESI Lajos, PAPP Ferenc*: „Juhakol” a szőlőhegyen. Kísérlet Zrínyi-Újvár helyzetének meghatározására. Hadtörténelmi Közlemények, 118. (2005) 3. szám, 835–862. pp.
- [9] *HRENKÓ Pál*: Zrínyi-Újvár (Újzerinvár) helyszínrajzai nyomában. Geodézia és kartográfia, 1979/2. szám, 119–134. pp.
- [10] *DOMOKOS György, HAUSNER Gábor*: Zrínyi-Újvár és ostroma Jacob von Holst helyszínrajza tükrében. In: G. ETÉNYI Nóra, HORN Ildikó (szerk.): Portré és imázs. Politikai propaganda és reprezentáció a kora újkorban. Budapest, 2008. 241–264. pp.
- [11] *NÉGYESI Lajos*: 17. századi ostromtevékenység nyomainak felkutatása és azonosítása a terepen, nem romboló módszerek alkalmazásával. In: HAUSNER Gábor, PADÁNYI József (szerk.): Kutatások a hadtudományok és a katonai műszaki tudományok területén. Budapest, 2013. 143–188. pp.
- [12] *NÉGYESI Lajos, PADÁNYI József*: Zrínyi-Újvár kutatása a terepen. In: HAUSNER Gábor, PADÁNYI József (szerk.): A Zrínyiek és a honvédelem. Nemzeti

Közszolgálati Egyetem, Budapest, 2014. 39–60. pp.

- [13] HAUSNER Gábor, NÉGYESI Lajos, PADÁNYI József: Novi Zrin u Svjetlu Izvora i Istraživanja Terena. In: BENE Sándor, Zoran LADIĆ, HAUSNER Gábor (szerk.): Susreti dviju kultura: Obitelj Zrinski u Hrvatskoj i Mađarskoj povijesti. Matica Hrvatska, Zagreb, 2012. 189–218. pp.
- [14] BARKÓCZY Péter, BARTHA Tibor, KOVÁCS Árpád, PADÁNYI József, TÖRÖK Béla: Zrínyi-Újvár 1664. évi ostromából származó vas- és ólomlövedékek anyag-szerkezeti vizsgálatai. Hadtörténelmi Közlemények 125:(4) 1141. pp. (2012)
- [15] KÖLTŐ László, NÉGYESI Lajos, BERTÓK Gábor, PADÁNYI József, SZABÓ András: Zrínyi-Újvár sáncának lokalizálása, feltárása és rekonstrukciója. Hadtörténelmi Közlemények, 127. (2014) 1. szám, 91–102. pp.

Summary

Mapping of Zrínyi-Újvár Fortress' Excavation

The National University of Public Service and its predecessor

institution, named after Miklós Zrínyi a seventeenth Century Hungarian hero, have been engaged in research on a small rammed earth fortress 'Zrínyi-Újvár' in Southwest Transdanubia. Miklós Zrínyi, the founder of the fortress, was playing important role in the wars against the Ottomans, thus he was considered national heroes of two nations, Hungary and Croatia. He had Croatian origins, but he was also identified as Hungarian, among many noble in the Kingdom of Hungary. Above all, he was the most prominent Hungarian poet in the 17th century, while his brother Peter is known for his poems in Croatian language. The fortress existed only for a short period, from 1661 to 1664. Its primary role was to stop the Ottoman military forces from advancing further into Hungary and Croatia. The Ottomans attacked it several times, but did not manage to conquer it. Finally, in June 1664 a

large Ottoman army, numbering up to 40,000 men, besieged it and destroyed in a one-month continuous struggle. For centuries, the castle was forgotten, but some curious military historians intently were looking for its clues. The author is about to chronicle the experiences of military archaeological exploration project between 2005 and 2015, from the searches until the findings, especially in the field of geoinformation support.

Dr. Kállai Attila
alezredes,
egyetemi docens

Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar
Műveleti Támogató Tanszék
kallai.attila@uni-nke.hu

MFTTT FELHÍVÁSOK

Tagdíj

Társaságunk május 24-én tartotta éves beszámoló közgyűlését, melynek rövid összefoglalója már megjelent a honlapon. Mivel a részletes könyvelői kimutatás alapján sajnos a tagság nagy része még nem rendezte 2016. évi tagdíját, ezért tisztelettel kérjük, hogy az érintettek azt mielőbb rendezni szíveskedjenek. Tájékoztatásul a 2016. évi egyéni tagdíjak:

- Aktív dolgozó tag részére: 10 000,-Ft
- Nyugdíjas és diák tag részére: 5 000,-Ft (nem változott)

*

Továbbra is várunk adományokat a földmérők védőszentje (Szent Tamás apostol) szobrának elkészítésére, melynek avatása a (Kőszeg és Horvátzsidány közötti erdőben lévő) Péruska Mária zarándokhelyen lesz 2016. július 3-án. Az eseményen való részvételre regisztrálni lehet honlapunkon, illetve Társaságunk Tóth Ágoston Klubja 2 napos kirándulást szervez az eseményre, melyről további információt szintén honlapunkon találnak.

*

Az MFTTT (mint a GKE, a Geodéziai és Kartográfiai Egyesület jogutódja) fennállásának 60. évfordulójára tekintettel 2016. április 20 – 2017. április 20 között rendezvényeinket, eseményeinket az ünnepi évforduló jegyében szervezzük. Megköszönve szakmai közösségünk eddig is lelkes és támogató közreműködését rendezvényeinken, az erkölcsi és anyagi segítséget, amit eddig kaptunk, kérjük, hogy lehetőségeikhez mérten továbbra is támogassák Társaságunk működését.

Rendezvényeinkről folyamatosan tájékozódhatnak honlapunkon: <http://www.mfttt.hu>

*

Adományt ajánlhatnak fel a már említett szoborállítás és működésünk támogatásán túl a Geodézia és Kartográfia szakfolyóirat megjelenésére is. Számlaszámunk, melyre adományt küldhetnek: **10200830-32310308**; a Megjegyzés/közlemény rovatban kérjük tüntessék föl az adomány célját:

„Szt. Tamás szobor”
„GK lap”
„működés”

Ötven éve indult a Cartactual (1965–1993)

Gercsák Gábor – Márton Mátyás – Tóth Mária

Bevezetés (Néhány értékelés a kezdettől a végig)

„A magyar térképészet külföldön legismertebb terméke, az 1965 óta megjelenő *Cartactual* című, négyvelvű (angol, francia, német, magyar), kéthavonta megjelenő térképes folyóirat. A *Cartactual* a világon az egyetlen kiadvány, amely a Földünkön végbemenő számtalan, a térképi tartalmat módosító változásról térképes formában ad hírt...” – így értékeli Papp-Váry Árpád – közel 20 évvel az indítása után – a folyóiratot (Klinghammer–Papp-Váry 1983).

1963-ban, már a mutatószám megjelenése után két héttel, számos neves külföldi térképkiadó (mint az osztrák Freytag-Berndt und Artaria, a svájci Kümmerly und Frey, az angol George Philip and Son, az olasz Touring Club Italiano) és jelentős térképgyűjtemény (Map Room of British Museum) levélben gratulált a kiadványhoz: „Ez valóban értékes, igen jól átgondolt kiadvány, amely tudományunk és munkáink számára lényeges jelentőségű és amelyet rendszeresen kívánunk megkapni.” – írja prof. dr. Manlio Castiglioni, Milánóból.

Hamarosan méltató írások is megjelentek szakfolyóiratokban, így az amerikai *Professional Geographer*-ben (1964/3) a magyar származású amerikai térképész professzor, Raisz Erwin kifejti, hogy a *Cartactual* olyan „folyóirat mely hírt ad a világ térképének minden fajta változásáról”, és megállapítja, hogy Magyarország a világ minden részéről beszerezhet információkat, „és ezért egy ilyen fajta folyóirat kiadásának természetadta helye” (NN 1965).

Ugyan erős politikai és ideológiai színezettel, de még a CIA is elismerően nyilatkozik a *Cartactual*-ról: „A *Cartactual* minden száma lényegében könnyen másolható térképek gyűjteménye [...] Egészében egy ügyesen kigondolt eszköz, mely kielégíti a terjeszkedő Blokk (= a szocialista országok) külföldi területek információi iránti igényét. Úgy tűnik, a *Cartactual*

tartalmát csak nyílt forrásokból gyűjtik össze sok újság és folyóirat áttanulmányozásával [...] Bár némi információt a kommunista országokról is adnak [...] kiterjedt és rendszeres adatbázist kap a felhasználó a nyugati országokról [...] Ezenkívül ez egy elfogadható alap arra, hogy szoros kapcsolatot tartsanak a nyugati forrásokkal (ezek egy része alkalmas lehet, hogy titkos ügynökké fejlesszék) és végül a földrajzi adatok »világbankja« presztízsét adja Radó irodájának.” (Hegedüs 2010).

Ma, az internet korában a fiatalabb szakemberek számára szinte elképzelhetetlen az információterjedés lassúsága, ami a napjainkban is már „modern” kornak gondolható 20. század utolsó harmadát jellemezte. Azonban a térképekkel szemben mindig is jogos elvárás volt, hogy az ábrázolt földfelszíndarab tényleges helyzetét, vagy az ahhoz kapcsolódóan ábrázolt jelenségek valós állapotát mutassák be. Ezért is bírt és bír nagy jelentőséggel a kartográfiában a naprakész adatok biztosítása. Ez a felismerés vezethette Radó Sándort (1. ábra) szakfolyóiratunk, a *Geodézia és Kartográfia* egykori – a kezdetektől (1956) ugyancsak általa szerkesztett – állandó szöveges rovata, a „Változások a térképen” gondozásától a változásokat térképen is

1. ábra: Radó Sándor

bemutató *Cartactual* című folyóirat megalapításáig (Márton 2009).

Az, hogy hazánk a világ minden részéről információkhoz jutott – ahogy Raisz Erwin mondja –, egyedül Radó személyének volt köszönhető. Ezt a lehetőséget Radó számára a két világháború között kifejtett térképészeti tevékenysége, s bizonyára – legalábbis részben – az akkor kialakított kapcsolatai alapozták meg. Erre építve, ezt felhasználva hozta létre az új térképi adatok beszerzésének nemzetközi levelezési rendszerét is, és bővíthette később a *Cartactual* térképes szolgáltatását az 1971-ben induló *Cartinformmal*, amely a térképészethez kapcsolódó kiadványok (a földtudományok témakörébe sorolható szakkönyvek, térképek, atlaszok stb.) szöveges ismertetését tűzte céljául.

Mint látjuk majd, a *Geodézia és Kartográfia* „Változások a térképen” című szöveges rovata nem az egyedüli magyar előzmény. Ide sorolható az ugyancsak Radó által 1957-ben létrehozott Terra sajtótérkép-szolgálat, amely már – csak a térképek miatt is – a *Cartactual* közvetlen szellemi elődjének tekinthető.

Érdekes egybeesés, hogy a *Geodézia és Kartográfia* ugyanazon számában ad hírt Papp-Váry Árpád (1994a), a Cartographia akkori igazgatója, a számítógépes német sajtótérkép-szolgálat megszületéséről (megjegyezve, hogy „...nagy kár, hogy a korábbi gyökerekből nem nálunk sarjadt ki a számítógépes TERRA megvalósításának ötlete...”), amelyben bejelenti, hogy „...a mai piaci körülmények és az általános gazdasági helyzet mellett [...] elhatározták, hogy a folyóiratot [- a *Cartactualt*, MM -] az év végével beszüntetik.”

„A folyóiratban megjelent híre a cég több partnere sajnálkozva reagált. Egyet szeretnék most kiemelni, az angol Királyi Földrajzi Társaság térképtárosának a véleményét: »A Térképtár múltbeli és jelenlegi munkatársai nevében mondhatom, nagyon sajnáljuk, hogy a jövőben nem adják ki a *Cartactualt*. Gyakran szolgáltatta

a leghasznosabb, legidősebb információkat régebbi térképészeti anyagaink frissítéséhez, és előre felhívta figyelmünket olyan újabb térképekre, amelyek másképp nem jutottak volna tudomásunkra. Nem mindenki juthat a legújabb információkhoz közvetlenül» (Papp-Váry 1994b).

Napjainkra a *Google Earth*, az *Open Street Map* korában a *Cartactual* és *Terra* típusú szolgáltatások halálra ítélték. Bő egy évtizedet azonban bizonyára élhetett volna még a *Cartactual*, megérve akár alapításának 40. évfordulóját is. A folyóirat korai halála bizonyítja azt is, hogy téves döntés volt az egykori Kartográfiai Vállalat apró egységekre való szétbontása, amely így az esetenként veszteséges nagy projektek (minden nagy kartográfiai befektetés az első időszakban ilyen) megvalósítására a szétaprózott anyagi érdekeltségek miatt alkalmatlanná vált.

A *Cartactual* alapítása

Előzményként tehát vissza kell kanyarodnunk a Radó Sándor által 1957-ben alapított és 1988-ig létező Terra térkép-szolgálathoz, amelynek feladata elsősorban az időszzerű világpolitikai események gyors, térképes illusztrálása volt. A legfrissebb híreket kiegészítő, nyomdakész térképeket leginkább a kiadványra előfizető napilapok igényelték. Az érdeklődés kielégítésére évente több mint 300 térkép készült.

2. ábra: Csáti Ernő

Ez a nagy sikerű térképszolgálat egyedülálló volt a régióban.

Az eredményeket látva Radó Sándor kezdeményezte, hogy a Terra térképeket rajzolják újra, lássák el angol, francia és német címmel és jelmagyarázattal, majd adják ki fekete-fehér, A4-es formátumú könyvben *Cartographica Actualis* néven (Csáti 1998). Sok vita után ezt az ötletet elvetették, ám új koncepció született. 1965-ben Radó Sándor főszerkesztő, Csáti Ernő szerkesztő (2. ábra) és Takács József társszerkesztő lefektették egy nemzetközi térképszolgálat, a *Cartactual* alapelveit:

- A térképeket egységes kivitelben, 36,4 cm × 25,5 cm-es méretben, A3-as formátumú lapokon, puha fedelű füzetben kell kiadni. A füzet 12 fekete-fehér, egyoldalasan nyomtatott lapot tartalmazzon.
- A térképek témája pártatlan és kizárólag földrajzi jellegű legyen. A térképek közöljék a Föld bármely részén bekövetkezett földrajzi változásokat, amelyek különösen hasznosak a térképszervezők és az oktatási intézmények számára.
- A világban végbemenő földrajzi változásokat fel kell tárni és térképen szemléltetni (pl.: nemzetközi határok, közigazgatási beosztások, földrajzi nevek).
- Olyan vonalas és felületi objektumokat kell bemutatni, amelyek még nem jelentek meg kis vagy közepes méretarányú térképen (pl.: új utak, légifolyosók, vasutak, alagutak, hidak, vízi utak, csatornák, víztárolók, csővezetékek, távvezetékek, nemzeti parkok, tengerfenék-domborzati formák).
- Ponszerű adatokat is fel kell venni a következőkről: települések lakossága, telephelyek szerinti ipari termelési adatok (pl.: olajfinomítók, erőművek, bányák).
- A térképeket számmal kell ellátni a visszakeresés megkönnyítésére.

Lényegében a Terra országos sajtó-térkép-szolgálat ötletét fejlesztették tovább eredeti módon, és emelték azt igényes nemzetközi szintre. A logót Gáll Gyula grafikusművész tervezte, aki a *Cartactual* nevű periodika keresztapja is lett egyben.

Az 1960-as évek elején a világ minden tájáról nagy mennyiségű topográfiai és földrajzi térkép érkezett az 1 : 2,5 milliós világtérkép budapesti készítőihez. Lényegében az új politikai, topográfiai és földrajzi információk tömege és a kitartó gyűjtő és rendszerező munka alapozta meg a *Cartactual* tartalmát. A legkülönbözőbb országokból származó forrástérképeket a magyar kartográfusok nagyon alaposan megvizsgálták. Munkájuk során így számos olyan, korábban más kiadványokban még nem ábrázolt újdonságról vagy változásról szereztek tudomást, amelyek addig ismeretlenek voltak a világ geográfusai, térkép- vagy atlaszkészítői számára. A forrástérképek feldolgozásakor ugyanakkor sok olyan fontos újdonságra is felfigyeltek, amelyek a 2,5 milliós méretarányban nem voltak ábrázolhatók, de a részletesebb térképeken már igen.

Az ilyen információk feltárásával, feldolgozásával, szerkesztésével és összegyűjtésével olyan egyszerűen dokumentálható térképek kiadása volt a cél, amelyek a világ más kiadói, szerkesztői vagy a földrajzi és térképi változások iránt érdeklődő emberek számára megbízhatóan, pártatlanul közlik azokat az első kézből származó új adatokat vagy térképi elemeket, amelyek tükrözik a földrajzi környezet változását, vagy bármilyen módon befolyásolják a térképek tartalmát.

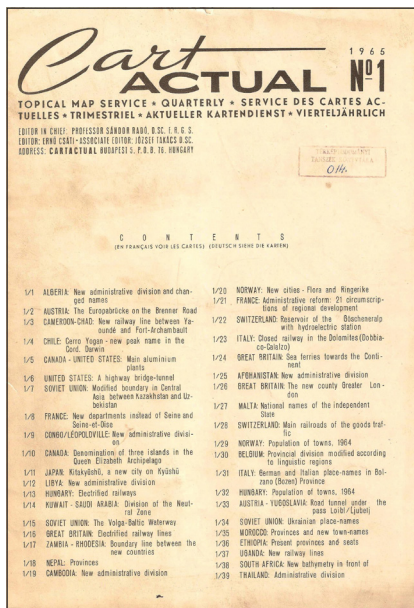
A *Cartactual* pályája

Negyedéves lapként indult angol, francia és német nyelven, majd 1968-tól már a magyar cím és jelmagyarázat is megjelent. (3. ábra)

1966-tól az új témát vörös színnel emelték ki a térképen. Az adott év utolsó számához angol nyelvű index készült, amely tartalmazta az összes térképcímet országok és téma szerint. Fokozatosan azt az alapelvet is bevezették, hogy a *Cartactual* csakis első kézből származó információt közölhet, és a forrást fel kell tüntetni a térképen.

Az első öt évben (1965–1969) összesen 825 térképet adtak ki, de 1970 és 1972 között a beömlő információ-mennyiség eredményeképpen szintén csaknem ugyanennyit. Az első évben az összes térképet Takács József

3. ábra: A *Cartactual* 1. száma

tervezte, 1966-ban csaknem mindet, 1967-ben pedig a nagy többségüket. A térképtervek (kéziratokat) a szerkesztőbizottság ellenőrizte. Mindvégig a Kartográfiai Vállalat rajzolói készítették a tisztázati rajzokat. A nyomást és a terjesztést ugyancsak a vállalat intézte.

Nyilvánvaló lett, hogy a *Cartactual* nem alapozható egyetlen szerkesztő munkájára. Ezért 1967-től a Kartográfiai Vállalat térképészeit hívták meg a térképtervek elkészítésére, és 1968-ban létrejött a *Cartactual*-csoport Suara Róbert vezetésével, aki a *Cartactual* szerkesztője lett. 1970-től több mint húsz éven át Habán Ildikó vezette a

4. ábra: Habán Ildikó

csoportot, 1972-től társszerkesztőként, majd 1974-től szerkesztőként. A tisztázati rajzok és próbanyomatok előállítási módszerei egyre fejlődtek, a végeredmény mind esztétikusabb lett. 1981 elején az alapító Radó Sándor megbetegedett, ekkortól Csáti Ernő, a Földmérési és Távérzékelési Intézet (FÖMI) Geokartográfiai Osztályának vezetője végezte a főszerkesztői feladatokat, majd Radó Sándor halála után, 1982-ben ezt hivatalossá is tették. A főszerkesztő összes *Cartactual*-levelezését 1978-tól Gercsák Gábor intézte a FÖMI-ben, 1982-től mint társszerkesztő, majd 1991 után Kórógyi Imréné (a Kartográfiai Vállalat nyugdíjas alkalmazottjaként).

A *Cartactual* készítésének jellegzetessége volt az a munkamegosztás, amely szerint az előkészítés teljesen elvált a szerkesztéstől és a további fázisoktól. A FÖMI-ben, a Geokartográfiai Osztályon zajlott a világ legkülönbözőbb részein bekövetkezett földrajzi változások feltárása, az adatgyűjtés, az ezeket bemutató, sokszor műszaki-rajz-szerű forrástérképek beszerzése, a széles körű, idegen nyelvű levelezés és annak finanszírozása, a válaszok értékelése, valamint a térképek szerkesztésre való előkészítése. Ahhoz, hogy értesüljünk a térképek tartalmát módosító nagyon sokféle újdonságról, a világ különböző részeiből kellett megrendelnünk olyan folyóiratokat, amelyek az ilyen változásokról cikkek, tudósítások formájában tájékoztattak. Számos vasúti, vízügyi, olajipari stb. kiadványra fizettünk elő, és az évek során egyre több folyóirattal lépett az Intézet cse-rekapcsolatba. Ezzel az önköltséget is tudtuk csökkenteni. A Kartográfiai Vállalat feladata volt a térképszerkesztés és -tervezés, a tisztázati rajzok kivitelezése, a próbanyomás, a sokszorosítás és a terjesztés. A két intézményben a *Cartactual*-ért felelős dolgozók munkakapcsolata mindig jó volt.

A több tucat, különböző nyelvű heti- és havilap rendszeres figyelése Radó Sándor halála után Gercsák Gábor feladata lett. Az értesülések alapján az idegennyelvi levelező publikálásra bekérte például a vonatkozó építkezés térképét, az új közigazgatási beosztás térképét, a megváltozott földrajzi neveket. Ez a többnyelvű, gyorsolvasást

is kívánó feltáró munka és a kapcsolódó levelezés, illetve annak dokumentálása precíz munkavégzést követelt. A szerkesztőségnek több megbízható, állandó levelezője is volt, akik a saját országukról kérés nélkül küldtek olyan topográfiai térképeket vagy adatokat, amelyeket – esetenként csak minimális módosítással – a *Cartactualban* fel tudunk használni. A napi munkában sokszor az volt a legidőigényesebb, hogy valamely megrendelő, beruházó vagy tervező cég, azaz a szóba jöhető forrás postacímét megtaláljuk. Ezért tartottunk házi adattárunkban nemzetközi szaknévsorokat, állami hivatalok címjegyzékét, illetve különböző intézményi mutatókat.

A bekérő levélben volt egyrészt a kérés (angol, francia vagy német, esetenként orosz nyelven), hogy a *Cartactualban* való közlésre szíveskedjenek rendelkezésünkre bocsátani pl. az új út nyomvonalát ábrázoló térképet, másrészt mellékeltek egy mintaoldalt a *Cartactual* valamely korábbi számából, azonos vagy hasonló témában. A sok munkatárs közül, akik a folyóirat első éveiben gépelték a leveleket, Tiboldi Lászlót kell megemlíteni, aki rutinosan, három nyelven bonyolította le a levelezést.

Az 1970-es év nagy változásokat hozott. A kiterjedt nemzetközi levelezés és a bővülő kapcsolatok eredményeként a negyedéves lapból kéthavi lap lett, és 12 helyett 14 lapon jelent meg.

A beérkezett térképek és adatok értékelése, szerkesztésre való előkészítése szintén a FÖMI-ben zajlott. Az idegen nyelvű dokumentumok alapján el kellett döntenünk, hogy a térkép közléséhez szükség van-e még valamilyen kiegészítő adatra (pl.: erőmű kapacitása, olajvezeték átmérője, átadási időpont, netán egy még részletesebb térkép). Ha minden megfelelt, a térképet többnyire akkor is elő kellett készíteni a későbbi munkafázisra: pl. a nagyon részleteseket kicsinyítettük, vagy a szöveges anyagot értékelve lényeges adatokkal kiegészítettük a térkép információtartalmát (pl.: a híd hossza, a közút számozása, vasútvonal nyomtávja). Az így feldolgozott anyagot küldtük át a Kartográfiai Vállalathoz, a Habán Ildikó által vezetett *Cartactual*-csoporthoz, ahol megtervezték, szerkesztették és

elkészítették a *Cartactual* nyomdakész oldalait. A próbanyomatok tételes ellenőrzése is itt történt.

A *Cartactual*-csoporttól a próbanyomatok később a FÖMI Geokartográfiai Osztályára kerültek vissza. A sokszor alig áttekinthető nyersanyagból végeredményül olyan letisztult térképek készültek, amelyeket hamarosan több száz igényes külföldi kiadó kapott meg forrásként. A szerkesztők és kivitelezők gondos munkáját dicsérte, hogy a *Cartactual* térképeinek tartalma vagy névírása miatt reklamáló levelet csak elvétve kaptunk, pedig évente kb. száz-húsz új, a lap jellegéből adódóan gyorsan elkészített, és mások által még nem publikált térkép látott napvilágot.

A reklamációkat azzal is igyekeztünk elkerülni, hogy már az előkészítés során egyértelműen megjelöltük, mely intézmény volt a dokumentum munk forrása, és ezt a *Cartactualban* a sorszámozott térképeken minden esetben fel is tüntettük. A forrás természetesen támpéldányt kapott abból a *Cartactual*-számból, amelyben az általa küldött térkép megjelent. Ez, valamint a kötelezpéldányok postázása is a Geokartográfiai Osztály feladata volt. Természetesen előfordult, hogy valamely térképünkhöz utólag, megjelenését követően kaptunk kiegészítő adatot (pl. egy öntözőcsatorna átadásának vagy egy vasútvonal megszüntetésének időpontját). Ezekben az esetekben az új információt később rövid hírként, a vonatkozó térképszámra való utalással közöltük. A *Cartactualhoz* minden év végén, öt évre visszamenőleg összesítő (kumulatív) index készült, amely azután újraindult. Ez a mutató országok és téma szerint összegezte a lapban megjelent térképeket, és nagyon leegyszerűsítette a keresést.

A Kartográfiai Vállalaton belül 1967-től Suara Róbert felügyelte a munkát. Ez mindvégig a hagyományos térképkészítés lépéseit követte (még a számítógéppel segített térképkészítés korszaka előtt vagyunk!). Kezdetben a térképszerkesztés és -tervezés a vállalat Szerkesztő Osztályán, a tisztázatirajz-készítés és nyomdai előkészítés a Kartolitográfiai Osztályán történt. A Szerkesztő Osztályon 1970-től beindított, a térképkészítés teljes vertikumát (szerkesztés, tervezés, litográfia) felvállaló,

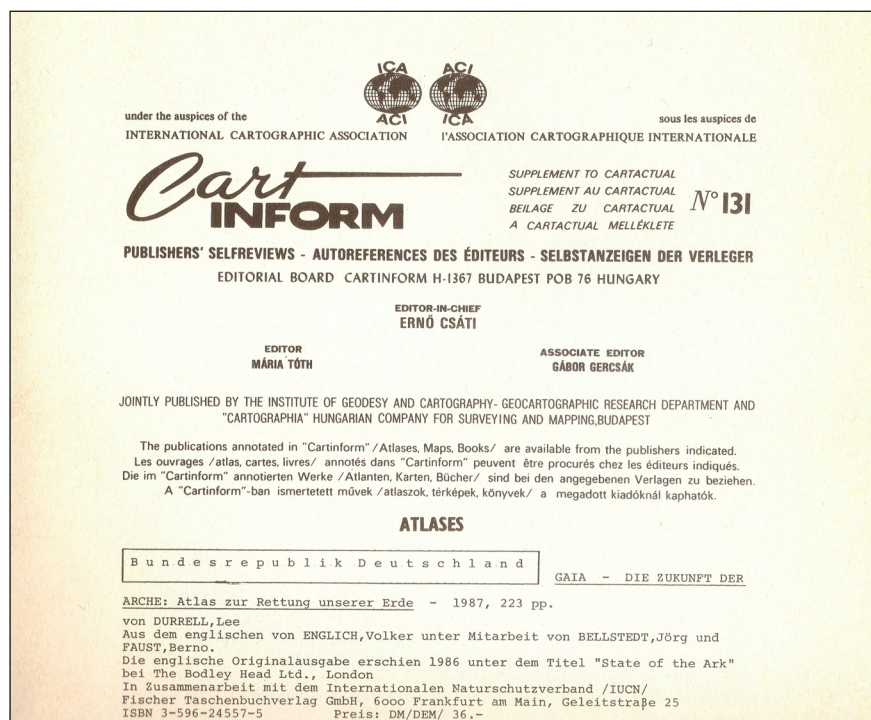
Habán Ildikó által vezetett *Cartactual*-csoport munkája az átfutási időt lerövidítette és gazdaságosabbá tette. Az egyes folyóiratszámokhoz tartozó minden egyes (kezdetben 12, később 14) A3-as méretű lapra vonatkozóan makett (pauzspapírra vázlat) készült, amelyen a bemutatott térképek váza (kivágata) már a valós méretben szerepelt. A térképtervezés asztronómiaián (esetenként bandatexen) történt. A tisztázati rajzok két bandatexfóliára készültek a két nyomási színnek megfelelően színre bontva, ún. stribarot eljárással (Rátóti 1979). Ennek lényege, hogy a bandatexfólia matt oldalára készült a fordított állású (a nyomólemezhöz álló) vonalas rajz, valamint a strippingfilmből kivágott és beragasztott felületkitöltések (raszterek). A szöveges elemeket a fólia másik (fényes) oldalára ragasztották (egyenes állásban), így téve lehetővé a forogtatás vagy a fototechnikai összemácsolás kiküszöbölését és az egy színű névrajzi és más térképi elemek összeretუსálását.

Hasznos melléklet: Cartinform

Még 1971-ben új szolgáltatás, a *Cartinform* (5. ábra) kapcsolódott a *Cartactualhoz*.

Ez a szöveges melléklet fokozatosan 20 oldalas füzetté nőtt. A tartalma a kiadók saját kiadványainak ismertéseiből állt össze, népszerűsítendő a földrajzi és történelmi atlaszokat, térképeket, könyveket, beleértve a térképezéssel kapcsolatos összes rokontudomány és szakma (geodézia, csillagászat, távérzékelés, statisztika stb.) kiadványait is. Ezeket az anyagokat a kiadók az ingyenes ismertetésért cserébe ugyan csak térítésmentesen küldték meg.

Az ismertetésre beküldött anyagok értéke nemcsak fedezte a külföldi levelezés meglehetősen magas postaköltségét, hanem azzal a megfizethetetlen előnnyel is járt, hogy a Kartográfiai Vállalat és a FÖMI olyan nagy tömegű külföldi szakmai kiadványhoz jutott, amelynek csak egy kis részét is lehetetlen lett volna valutáért megvásárolni. Még sokan emlékszünk rá, hogy akkoriban (az 1970-es és 1980-as években) nehézkes és igen drága volt az idegen nyelvű nyugati szakirodalom beszerzése akár magánember, akár közintézmény számára. A kiadványok bekérése a *Cartinformban* való ismertetésre, az ott közlendő szövegek összeállítása és nyomdakész elkészítése, illetve az anyagokat beküldő forrásintézményeknek történő postázása teljes egészében a FÖMI-ben zajlott.

5. ábra: A *Cartinform*

A *Cartinform* 23. számától kezdve a kiadványon Radó Sándor mint főszerkesztő szerepelt, Csáti Ernő és Mélykúti Mihály mint szerkesztők. Az annotációkat teljes egészében a főszerkesztő gyűjtötte össze, és az értékelésüket is ő végezte. Tóth Mária 1973-ban került a Geokartográfiai Osztályra, 1976-tól részt vett a *Cartinform* előállításában, majd 1977-től a szerkesztője lett, és ő készítette el a nyomdakész kéziratot. 1982-től ezen felül önállóan végezte a levelezést és az értékelést is. Ekkortól Csáti Ernő főszerkesztőként, Gercsák Gábor társszerkesztőként jelent meg a lapon. Elkészítették együtt a kéziratokat, majd a szerkesztőbizottság észrevételeinek bedolgozása és a javítások elvégzése után nyomdakész tiszta-
zatot kapott a Kartográfiai Vállalat, ahol a sokszorosítás és hajtogatás történt. Tóth Mária és Gercsák Gábor 1991. évi távozása után Csáti Ernő főszerkesztő vitte tovább a *Cartactualt*, Kőrögyi Imréné a *Cartinformmal* kapcsolatos feladatokat kapta meg.

Háttér munkák

Előfizetett folyóirataink, periodikusan beérkező, illetve magunk készítette, folyamatosan karbantartott címtáraink voltak. A világot behálózó, óriási méretű, többnyelvű levelezés (az évek során mintegy 1100 intézménnyel tartottunk kapcsolatot) és a sok évtizedes nemzetközi szakmai együttműködés azt eredményezte, hogy ömlött hozzánk az ismertetésre szánt anyag, illetve a forrásként felhasználható szakajtó. Évente mintegy 600 db, a *Cartinformhoz* szükséges információkat bekérő levelet postáztunk. A *Cartactualban* bevált gyakorlathoz hasonlóan a *Cartinform* bekérő leveleihez is mellékelünk egy-egy korábbi annotációt, bemutatta, milyen formában, milyen részletességgel ismertetjük majd a kívánt kiadványt. Angol, francia, német, orosz és spanyol nyelvű szabványleveleket készítettünk és sokszorosítottunk. A címeket és az aktuális részt kellett csak belegépelni a dátum módosításával. A számítógépek korában mindez már egyszerű feladat, de akkoriban a FÖMI-nél még az elektromos írógép is csodának számított, mert képes volt jobbra zárt szöveget produkálni.

A levelezést és kiadványbekérést segítette a dokumentáció: országos bontásban kartonlapokra ragasztottuk a megjelent annotációkat, így elkerültük az ismételt bekéréseket, illetve azonnal feltűnt az is, ha egy-egy országból vagy rangos kiadótól már nagyon régen nem kértünk kiadványt. Egyensúlyra törekedtünk. Jó hatással volt az is, hogy az adott ország hivatalos nyelvén írtuk a bekérő levelet. Nagyon drága kiadvány esetében egyedi levelet küldtünk, egyedi szövegezéssel. A folyóirat-kiadóknak felajánlottuk cserére a *Cartinformot*. Kétoldalúan hasznos kapcsolatot alakítottunk ki jó néhány intézménnyel, amelyek kérés nélkül is rendszeresen elküldték ismertetésre új atlaszaikat, térképeiket, könyveiket, statisztikáikat, egyéb kiadványaikat (címtárak, katalógusok, évkönyvek) – ezek a kategóriák voltak egyben a *Cartinform* állandó rovatai is. Ismerve lapjaink széleskörű elterjedtségét a világ szakmai berkeiben, ezt a kiadók is jó reklámlehetőségnek tekintették.

A levelezés eredményeképpen beérkező hatalmas tömegű, új kiadású, nyugati szakmai folyóirat, könyv és atlasz segített a magyar térképészeknek a korszerű, pontos kiadványok előállításában, mivel mindezeket – évi 300-400 tételt – rendre megkapta a Kartográfiai Vállalat adattára. Ezzel akkoriban tetemes mennyiségű „kemény” valutát lehetett megtakarítani. (Igaz, voltak ilyen hangok is: „Hát még ha éppen azokat tudnátok beszerezni ingyen, amelyekre kifejezetten szükség van, de nincs keret a megvásárlásukra...” Néha még ez is sikerült.) Megszerveztük, hogy a Kartográfiai Vállalat adattárának, illetve az ELTE Térképtudományi Tanszékének munkatársai átjöjjenek a FÖMI-hez kiválogatni azokat a tételeket, melyeket valóban szívesen átvennének. Amire nekik nem volt szükségük, illetve duplum volt belőle, azokat átadtuk a Földrajztudományi Kutatóintézetnek, illetve az érdi Magyar Földrajzi Múzeumnak. A Geokartográfiai Osztálynak is volt saját kis könyvtára, ebben sokféle, az osztály munkatársainak napi munkájához szükséges atlaszt, kézikönyvet, címtárat gyűjtöttünk össze.

A *Cartinform* is segítette a *Cartactual* anyagfeltárását, mert az ismertetésre kapott topográfiai térképek és friss statisztikai kiadványok gyakran új térképek szerkesztéséhez adtak jól feldolgozható alapot. Többnyire így jutottunk népességi vagy bányászati, ipari és energetikai adatokhoz. Ezek alapján készültek a *Cartactual*-csoportnál a tematikus (pl. termelési) térképek. Az ismertetésre kapott új kiadványokat gondosan értékeltük, tartalmazzak-e térképeket, van-e azokon pl. olyan út, víztároló, amelyet a korábbi térképeken még nem ábrázoltak, vagy pl. az áttekinthető térképeken a közigazgatási beosztás ugyanaz-e, mint a korábbiakon. Sokszor ezek a térképek hívták fel a figyelmet valamilyen újdonságra, és ezekre hivatkozva kértünk az érintett országokból részletesebb térképes információt (Gercsák–Habán–Tóth 1998).

Sikereket követő nehezedő körülménynek

A *Cartactual* és a *Cartinform* előfizetések a Kartográfiai Vállalatnak évente legalább húszezer dolláros bevételt jelentett, és a lap mint reklámhordozó is igen fontos volt. A lapra az 1980-as években kb. hatszázán fizettek elő, szinte kizárólag külföldről. (Az évi hat szám ára ekkoriban ötven amerikai dollár volt.) A kiadvány mindvégig egyedülálló volt a világon, ezért komoly nemzetközi érdeklődést váltott ki. A térképkiadók ismerték és használták a lapot, a jelentősebb könyvtárak pedig gyűjtötték, de előfizetői között voltak kutatóintézetek és egyetemek is. A lap rangját emelte, hogy 1983-ban elnyerte a Nemzetközi Térképészeti Társulás (ICA) erkölcsi támogatását: engedélyezték, hogy a *Cartactual* a fedőlapján feltüntesse az ICA logóját, illetve jelezze, hogy a folyóirat az ICA védnöksége alatt jelenik meg (6. ábra).

Idővel az országos gazdasági gondok a költségek mérséklésére kényszerítették minket. Bennünket a legsúlyosabban az érintett, hogy a nyolcvanas években jelentősen drágult a levelezés, hiszen évente majdnem ezer kéréslevelet postáztunk külföldre. Takarékoskodnunk kellett, de a lap színvonalának megtartása érdekében

6. ábra: Az ICA védnöksége

az újdonságok térképét kérő levelek számát nem lehetett csökkenteni, és az sem lett volna megoldás, ha kevesebb levelet írunk a tengerentúli országokba. Szintén megemelt a szerkesztési munkához elengedhetetlen folyóiratok előfizetési díja. Később – főleg az akkori szocialista országok gazdaságának átalakulása következtében – visszaesett az előfizetők száma. Csökkentenünk kellett az információfeltáráshoz nélkülözhetetlen külföldi lapok megrendelését. A kieső források pótlása érdekében egyre több cserekapcsolatot alakítottunk ki olyan lapkiadókkal, amelyek a *Cartactualt* vagy *Cartinformot* érdekesnek találták, mi pedig az ő folyóirataikból tártuk fel azt, hogy a világban hol építenek, bővítenek vagy terveznek vasutat, vízerőművet, utat, hidat, kikötőt stb., és kik ezeknek az objektumoknak az építői, tervezői, kik tudnák nekünk közlésre elküldeni a beruházás térképét. Két észszerű módszer kínálkozott. Az egyik azt célozta, hogy minden eszközzel emeljük az értékelhető válaszok számát (azaz levelezésünk hatékonyságát), másrészt ténylegesen csökkentjük a borítékok súlyát. A korábbi „találati arányt”, vagyis a beszerzés gazdaságosságát sikerült növelnünk azzal, hogy korszerűsítettük az évtizedes körleveleket. Így a külföldiek bizalmának növelése érdekében a kérésünkben ezentúl mindig hivatkoztunk arra a kiadványra, amelyből

értesültünk az új létesítményről, illetve hangsúlyoztuk: kizárólag polgári célú újdonságokat közlünk. Ugyanezt a célt szolgálta az, hogy főleg a latin-amerikai források megnyerése érdekében bevezettük a spanyol nyelvű levelezést is.

A másik módszer az volt, hogy ezentúl minden egyes kérés mellékletét figyelmesen, célirányosan kellett kiválasztani, hogy olyan korábbi *Cartactual* mintatérképet csatoljunk a levélhez, amely a kérthez hasonló objektumot ábrázol, és világosan mutatja, hogy az új számban milyen jellegű és részletességű térképen szeretnénk bemutatni a beruházást.

A levelezési költségek ténylegesen alacsonyabbak lettek azután, hogy a korábbi számok *Cartactual*-térképeinek üres hátoldalára nyomtatuk a körlevelet és a kérést, így (a levél és a melléklet egyesítésével) könnyebb lett a boríték.

A Kartográfiai Vállalat kiadói vesztesége azonban 1991-től mindezen erőfeszítések ellenére megugrott, az előfizetések pedig – különösen a dollárelszámolásra átálló volt szocialista országokban – drámai módon visszaestek. Az előállítási költségek csökkentése és az egyre nagyobb kiadói késések mérséklése érdekében a Kartográfiai Vállalat 1992-től a *Cartactual* megjelenését évi hat számról négyre csökkentette. Egyre nehezebb volt elhárítani a megszüntetés veszélyét, újra és újra bizonygatni a lap hasznosságát.

Végül a vállalat 1993-ban úgy ítélte meg, hogy a lap készítésének egész folyamatát a felgyorsult technológiai és gazdasági-pénzügyi átalakulások közepette nem tudja megújítani és nyereségesé tenni. A maga műfajában egyedülálló és közismert nemzetközi lap az utolsó, 158. számmal 29 éves pályát zárt le 1993-ban.

Adalékok és érdekességek a *Cartactual*hoz

Terjesztő:

A korai időszakban (1965–1968), az importjog elnyeréséig (Hegyi 1998), a Kultúra Hungarian Foreign Trade Company for Books and Newspapers (azaz a KULTÚRA Külkereskedelmi Vállalat).

Munkaszámok a Kartográfiai Vállalatnál az első években:

Cartactual 1965. évi 1–4. szám – a munkaszám: 649

Cartactual 1966. évi 5–8. szám – a munkaszám: 800

Cartactual 1967. évi 9–12. szám – a munkaszám: 960 (Dudar é. n.)

(Az adatokból az is látszik, hogy ezekben az években mintegy 150 saját kiadvány és megrendelésre készülő munka született a Kartográfiai Vállalatnál évente.)

A megjelenés formai változásai:

1965 – 4 szám, 3 nyelv: angol, francia, német, XII tábla (A3-as térképes oldal)

No. 1: 1 szín (fekete), címlap és táblák is

No. 2: címlap 1 szín (fekete), táblák 2 szín (fekete + sárgányvér)

1968 – a címlap is kétszínre változik
1969 – 4 nyelv: angol, francia, német, magyar

1970 – 6 szám, XIV tábla, a címlap is változik

1992 – 4 szám

Az előfizetés változásai:

1974-ben 500 előfizető mintegy 30 országból (Habán 1974)

1979-ben 550 előfizető (Habán 1979), több mint 50 ország (Hegyi 1979)

(Ebben az időben a független országok száma kb. 130!)

Cartactual-utánzatok:

Térképészeti Információk
– International Cartographic Information Center, Tokió, 1975-től (Habán 1979, Papp-Váry 1998)

GeoNotes – Geosystems Global Corporation, Lancaster, PA, 1995-től (Papp-Váry 1998)

Köszönetnyilvánítás

A szerzők köszönetüket fejezik ki Habán Ildikónak. Személyesen közölt emlékeivel és a kézirat átnézése után tett pontosításaival sokat tett azért, hogy a Cartactualról hiteles adatok maradjanak az utókorra.

Irodalom

- Csáti Ernő – Habán Ildikó – Suara Róbert (1989): *The National and International Map Services of Hungary*. Hungarian Cartographical Studies, Budapest, 1989, 233–236. pp.
- Csáti Ernő (1998): *A Cartactual születéséről*. Földrajzi Közlemények, 1998/3–4, 203–204. pp.
- Dudar Tibor (é. n.): *Munkaszámok 1–1000*. Kézirat. Kartográfiai Vállalat, Budapest, é. n.
- Gercsák Gábor – Habán Ildikó – Tóth Mária (1998): *A Cartactual és a Cartinform*. Földrajzi Közlemények, 1998/3–4, 173–182. pp.
- Habán Ildikó (1974): *Cartactual*. Térképész, 1974/4, 34–35. pp.
- Habán Ildikó (1979): *A Cartactual*. Térképész, 1979/3, 8. p.
- Hegedüs Ábel (2010): *Radó Sándor, a térképes hírügynökségek feltalálója*. In: *Tanulmányok Radó Sándorról*. Szerk.: Hegedüs Ábel, Suba

- János. HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum, Budapest, 2010, 293–300. pp.
- Dr. Hegyi Gyula (1979): *Vállalatunk 25 éves*. Térképész, 1979/2, 3–5. pp.
- Dr. Hegyi Gyula (1998): *Radó Sándor szerepe a Kartográfiai Vállalat életében*. Földrajzi Közlemények, 1998/3–4, 117–124. pp.
- Klinghammer István – Papp-Váry Árpád (1983): *Földünk tükre a térkép*. Gondolat Kiadó, Budapest, 1983, 386 p. Papp-Váry Árpád: *A térképészet nemzetközi szervezetei, folyóiratai*. 354–356. pp.
- Márton Mátyás (2009): *Kartográfia*. In: *60 éves a GK folyóirat*. Geodézia és Kartográfia 2009. évi jubileumi különszám, 110–122. pp.; lásd még: *A Kartográfiai Szakosztály és a Geodézia és Kartográfia* <http://lazarus.elte.hu/hun/hunkarta/mfttt-kartografiai-szakosztaly/kartografiai.htm>
- N. N. (1965): *Újfajta nemzetközi térképészeti dokumentáció: a „Cartactual”*. Geodézia és Kartográfia, 1965/2, 135. p.
- Papp-Váry Árpád (1994a): *A német sajtótérkép-szolgálat*. Geodézia és Kartográfia, 1994/4, 242. p.
- Papp-Váry Árpád (1994b): *Megszűnt a Cartactual c. folyóirat*. Geodézia és Kartográfia, 1994/4, 241–242. pp.
- Dr. Papp-Váry Árpád (1998): *A Cartactual sikertelen utánzatai*. Földrajzi Közlemények, 1998/3–4, 205. p.
- Rátóti Benő (1979): *Gyakorlati térképszerkesztés, térképtervezés*. Kartográfiai Vállalat, Budapest, 1979, 348 p. *A stribarot eljárás* 262–263. pp.

on the changes in the world as well as enriched the collection of professional libraries with publications that otherwise would not have been available in Hungary. Cartactual, which lived for almost thirty years, and its supplement Cartinform were the business card of Hungarian cartography in the socialist and western countries from the beginning.

Dr. Gercsák Gábor
térképész
egyetemi docens

a földtudomány doktora
gerscak@map.elte.hu

Dr. Márton Mátyás
geofizikus,
kartográfus

professor emeritus, az MTA doktora
matyi@map.elte.hu

Tóth Mária
ny. fordító,

tothmf@gmail.com

Summary

Cartactual (1965–1993) Was Started Fifty Years Ago

It is almost impossible to imagine today the circumstances in which the bi-monthly periodical was edited and published. Cartactual presented current map information

Az alaprajzokról¹ avagy Szemléletváltásra van szükség!

Sándor József

Mottó:

„Az emberek véleménye nem akadály, hanem maga a megoldás”²

¹ A cikk a MFTTT 30. Vándorgyűlésén, Szolnokon 2015. július 3-án, illetve a 2016. április 20-án, az MFTTT-60-on tartott előadásaim felhasználásával készült

² <http://www.kormany.hu/hu/miniszterelnokseg/kozgazgatasi-allamtitkar/hirek/az-emberek-velemenye-nem-akadaly-han-em-maga-a-megoldas>

A téma tárgyalásának fontosságát ténylegesen a 2013 áprilisában hatályba lépett 25/2013. (IV. 16.) VM-rendelet (továbbiakban: 25/2013.) egyéb önálló ingatlanokra vonatkozó rendelkezései indukálták. Ugyanakkor a téma már nagyon régóta, és önön tárgyától fogva is nagyon fontos, mivel jelenleg hazánkban mintegy 10,2 milliárd önálló ingatlan tartanak nyilván

az ingatlanügyi hatóságok, ezekből ~2,1 milliárd az egyéb önálló ingatlan, melynek legjelentősebb része lakás. Ha csak két személlyel számolunk, ez akkor is, országosan mintegy 4 milliárd lakástulajdonost, illetve egyéb önálló ingatlanokban élőt érint/érinthet.

Miért mondom, hogy szemléletváltásra van szükség? Saját tapasztalatom alapján merem azt mondani,

mindenféle negatív, rejtett értelmezhetőségtől mentesen, hogy az ingatlan-nyilvántartók még manapság is leginkább csak az alapító okirat mellékletét látják az alaprajzokban, a földfelmérési osztályokon dolgozó kollégák csak újabb munkafeladatot, melyhez az utóbbi hónapokban most már bevétel is párosul, a magánföldmérők, fölmérő-vállalkozók pedig leginkább csak egy újabb munkalehetőségi kört, melynek a részletei még mindig nem tisztáztak. Tudom, hogy ez így kiélezetten hangzik, de úgy érzem, csak így tudom még jobban kihangsúlyozni mi az, ami még mindig nem buggyant a tudati felszínre, pedig alapvetően megváltoztatja, meg kellett volna már változtatnia a nézőpontunkat. Földmérőként számunkra a legfontosabb jogszabály a földmérési és térképészeti tevékenységről szóló 2012. évi XLVI. sz. törvény (továbbiakban: *Fttv.*), de már évtizedek óta hangoztatom azt, az általános bírói gyakorlatnak is megfelelő álláspontomat, hogy mindig a jogszabályok összességének tükrében kell vizsgálnunk az ügyeket, s így a feladatainkat is. Ez esetben számunkra ugyanolyan fontos kell, hogy legyen a földügyi szakigazgatás alapjogszabálya, az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény (továbbiakban: *Inytv.*) is, melynek 18. § (1) bekezdése taxatív felsorolja az ingatlan-nyilvántartás részeit, idesorolva az „állami ingatlan-nyilvántartási térképi adatbázis”-t is. Majd még ugyanezen bekezdésben külön kiemelten hozzáteszi, hogy: „Az egyéb önálló ingatlanok alaprajza vagy egyéb ábrázolása az állami ingatlan-nyilvántartási térképi adatbázis része.” Ez a megfogalmazás számomra azt jelenti, hogy akár digitális formátumúak, akár még a korabeli, analóg, papíralapúak ezen alaprajzok, azok mind a hatályos állami ingatlan-nyilvántartási térképi adatbázis részét képezik, mint „élő” munkarészek.

És ez a jogalkotói szándék nem mai keletű:

Már az egységes ingatlan-nyilvántartást megalapozó 1972. évi 31. sz. tvr. 8. § (2) bekezdése is kiemelte az alaprajzokat az egyszerű irattári státuszból: „Az ingatlan-nyilvántartás tulajdoni lapból, földkönyvből, ingatlan-nyilvántartási térképből (alaprajzból) és irattárból áll.”

Majd ezt, egy kissé még nehézkesen megfogalmazott, de már önálló mondatban erősítette meg a jelenleg is hatályos *Inytv.* egykori, 1997-es első megfogalmazása: „...Az ingatlan-nyilvántartási térképpel egy tekintet alá esik az egyéb önálló ingatlanok alaprajza.”

Ezért mondom, hogy egy alapvető szemléletváltásra van szükség!

A fentebbi levezetésből megállapíthatóan az alaprajzok egy teljes metamorfózison esnek át az ingatlan-nyilvántartási átvezetés, bejegyzés során. Addig az alapító okirat elengedhetetlen alapját, majd mellékletét képezik, s így azt követően, mint az adott irat mellékletei, az okirattárban lenne a helyük. Viszont a bejegyzést követően – a törvény erejéből fakadóan – az ingatlan-nyilvántartási térképi adatbázis részévé váltak/válnak. Vagyis függetlenül attól, hogy ezek az alaprajzok már digitálisak, vagy még régi analóg, papíralapúak, mind az „élő”, hatályos térképi adatbázis részét képezik, s így a helyük mindenféleképpen a hivatalban van, sőt az élő földmérési munkarészek között kellene, hogy legyenek.

Munkám során, az utóbbi két évben, több anomáliával, jogértelmezési szírássággal találok társasházakhoz, szövetkezeti házakhoz tartozó alaprajzok készítése, módosítása, adatszolgáltatása terén, melynek elemzéséhez, ismertetéséhez, országos lefedettséggel igen nagy és reprezentatívnak mondható információ, illetve adatmintát sikerült begyűjtenem: 16 megye, 27 járási kormányhivatalából 249 társasház, szövetkezeti ház 490 egyéb önálló ingatlanára vonatkozóan kellett adatokat beszereznem. Ez a merítés úgy vélem elég jól kielégíti a statisztikusok szerinti reprezentatív felmérési minta elvárásait is.

Az alaprajzok módosításához szükséges adatszolgáltatás díjtételeit ez év februárjáig nem tartalmazta a 63/1999. (VII. 21.) FVH-HM-PM együttes rendelet (továbbiakban: *Díj.R.*), így a tavaly nyáron végzett adatszolgáltatási információkéréseim során 7 féle adatszolgáltatási díjösszeg alternatívát gyűjtöttem be ugyanarra az egy alapesetre, mely jelenleg a nyilvántartott egyéb önálló ingatlanok legalább 99%-át jellemzi: *Adott egy 2013*

előtt alapított és bejegyzett társasház. Ennek az alapító okirat módosításához készítendő alaprajzi módosításhoz milyen adatokat és mennyiért szolgáltat az adott hivatal? A kapott 7 féle adatszolgáltatási díjösszeg-alternatívában, a maguk módján érzékelhető volt valamilyen kényszeredett logika, mellyel indokolták a kialakított számítási módozatukat, de összességében túl nagy volt az értelmezések szórása. Mindezt tavaly, a vándorgyűlésen fel is vettem, s tán talán nem eredménytelenül, mivel ez év februárjában hatályába lépett a Díj.R. módosítása, mely már kezeli az egyéb önálló ingatlanokat is. Úgy vélhetnénk, hogy ez végre rendezte ezen eltérő értelmezéseket, de a megismételt adatigényemre érkezett válaszok alapján még most is 4 féle adatszolgáltatási módszert küldtek meg számomra a járási földhivatali osztályok, ugyanarra az egy feladatra, ugyanarra az egy rendeletre alapozva:

1. 4000 Ft/földrészlet (DAT) + 100 Ft/A4 oldal Alapító okiratról, Alaprajzról
2. 4000 Ft/földrészlet (DAT) + Alaprajz + Alapító okirat
3. 4000 Ft/földrészlet, csak az épület EOv-koordinátái + Alaprajz
4. 2000 Ft/földrészlet (DAT) + Alaprajz; Alapító okirat külön 100 Ft/A4

(Az Alapító okirat másolatához minden esetben meghatalmazás szükséges!)

Véleményem szerint a szolgáltatandó adatforrás eltérő értelmezéséből fakad az ennyiféle variáció. Jelen esetben az elsődleges adatforrás nem a földrészletet és az épület külső kontúr vonalát is tartalmazó digitális alaptérkép valamilyen digitális formátumú állománya, hanem az egyéb önálló ingatlanokat tartalmazó térkép, vagyis az alaprajz, mely jelenleg még csak analóg, papíralapon áll rendelkezésre, s így a Díj.R. 1. számú melléklet 41-2 tételszámú díjtételét kellene figyelembe venni. Az pedig hogy a vektoros, digitális állományt már a tervezett 3D-s nyilvántartás céljából EOv-ban készítsék/készíthesse el a földmérő, – ehhez szolgáltatják a térkép digitális részletét a hivatalok – számomra a korábbi kettős vetületben

való változási vázrajzkészítés analógiája. Ebben az esetben elvártuk, hogy mindkét változatban készítse el a földmérő a munkarészt, de csak a tényleges adatforrásért kellett fizetnie. Vagyis szerintem, a fenti táblázat 4. változata van összhangban a Díj.R. 1. számú melléklete 41-2 és 41-4 díjtélsorában foglaltak szerint a valóságban elvárt és elvégzendő földmérői munkafeladattal.

Ugyanakkor a 100 Ft/A⁴ oldal okiratmásolati díjjal is gondom van az alaprajzok esetén. Mivel már fentebb levezetve megállapítottam/megállapítottuk, hogy az alaprajzok a térképi adatbázis részét képezik, így a nem földmérési célból másolatokat igénylők részére legalább a Díj.R. szerinti egyéb geodéziai munkarészekre vonatkozóan megállapított 200 Ft/A⁴ árral kellene szolgáltatni az alaprajzokról a hiteles másolatokat.

Ami már jelenleg mindenki számára egyértelmű, az a vizsgálati díj meghatározása. Ugyanakkor úgy vélem, hogy ez a módosítás viszont túl drasztikusra sikeredett. Ez esetben is méltányosabb lenne akár a telekalakításnál használt sávós díjmegállapítás analógiája, vagy a szolgalmaknál használt progresszív díjmegállapító módszer.

Szintén, még csak az esetleges leendő változás előkészítő szakaszában járva merült fel egy másik jogszabályi hiányosság. Ezt is a fentiekben már hivatkozott 2013. előtt alapított társasházra vonatkozó példával illusztrálom:

Adott egy 2013 előtt alapított társasház, mely 123/A/1 - 123/A/34 hrsz.-ű egyéb önálló ingatlanokat tartalmaz. Jelen helyzetben a 123/A/17 hrsz.-ű nagy méretű ingatlan három részre kívánják szétválasztani. Mi lesz a szétválasztás utáni három „kis” új önálló ingatlanak a helyrajzi száma?

„Megmarad a :/17 + :/35 és :/36” választ adta a válaszolók 1/3-ad része, míg „:/17 megszűnik, s lesz :/35; :/36; :/37” választ 2/3-uktól kaptam. Akik szerint megmarad a korábbi alátörés is, azok ezt azzal indokolták, hogy a társasházon belüli helyrajzi számozás a földhivatal jogköre, s csak így nem szűnik meg a társasházon belül a számozás folytonossága. Hát ez így már önmagában sem igaz! Ezért mondom,

hogy szemléletváltásra van szükség. A társasház sem más, mint önállóan forgalomképes ingatlanok egy csoportja, hasonlóan, mint egy tömbön belül a földrészletek, körülöttük a közterületek analógiájára a társasházi közösség közös tulajdonában maradó részekkel.

Már 10 éve hatályában van az önálló ingatlanok helyrajzi számozásáról és az alrészletek megjelöléséről szóló 44/2006. (VI. 13.) FVM-rendelet. Ennek 6. §-a részletesen taglalja az egyéb önálló ingatlanok helyrajzi számainak a képzését. Ugyanakkor meg kell jegyezni azt is, hogy ezt követően végig csak a földrészleteket – mint önálló ingatlanokat – érintő változásokat szabályozza, ami azért is egyértelmű, mivel következetesen a földrészlet fogalmat használja a kezelt ingatlanfajta megjelöléseként.

A helyzetet javítana, ha a rendelet módosítaná, összhangban az Inyvt. illetve, az annak végrehajtására kiadott 109/1999. (XII. 29.) FVM-rendelet szóhasználatával egyezően, mely minden olyan rendelkezése esetében, melyet nemcsak a földrészletekre vonatkoztat, azon esetekben a tágabb értelmezésű „ingatlan” fogalmat használja, melybe már beletartoznak az egyéb önálló ingatlanok is. Még konkrétabb lenne, ha ki lehetne egészíteni a rendelet 6. §-át egy (3) bekezdéssel is: „Az egyéb önálló ingatlanokat érintő változások esetén a továbbiakban részletezett szabályokat kell megfelelő analógiával alkalmazni azzal, hogy a helyrajzi szám egész részének (a tört számlálójának) ezen esetekben az épületet jelölő betű karakterekig tartó részt tekintjük, s alátörésnek (a tört nevezőjének) az épületen belüli sorszámrészt.”

És persze mindezt lehet(ne) tovább finomítani, részletezni is, egy megfelelő szakmai körrel történő egyeztetés alapján...

Másrészt az Inyvt. 21.§ (4) bekezdése szerinti „önálló ingatlan sorszáma” megnevezést is ki kellene egészíteni úgy, hogy az alaprajz nemcsak az ingatlan sorszámát, hanem a helyrajzi számát is tartalmazza, összhangban a rendelet megfogalmazásával, és különös tekintettel arra is, hogy az alaprajz az ingatlan-nyilvántartási térképi

adatbázis része. Valamint, ha több épületből áll a társasház, az egyéb önálló ingatlanok sorszámozása ekkor is lehet egy folyamatosan növekvő számsorozat, míg a helyrajzi számok épületenként újra indulnak egy újabb nagybetűvel/betűpárral jelzett épület megjelölés mögé rendelt, 1-es alátöréssel induló sorszámozással.

Visszatérve az alaprajzok adatszolgáltatására, nagyon sok hivataltól kaptam azt a tájékoztatást, hogy az alapító okiratokkal és alaprajzokkal kapcsolatban forduljak közvetlenül az okirattárukhoz, mert ezzel nem a földmérés foglalkozik.

Hát, az ilyen válaszok miatt mondom, hogy szemléletváltásra van szükség!

De térjünk vissza a reprezentatív mintahalmazomhoz.

A 249 társasházra vonatkozó adatigénylésemből 9 esetben sem az alapító okirat, sem az alaprajz másolatát nem tudták részemre kiadni, ami 3,6%-os hiányt jelent. További 11 esetben már az alapító okirat rendelkezésre állt, da alaprajz nem volt fellelhető, ami további 4,4%-os hiányt jelent. Vagyis **összesen 20** olyan társasház volt, ahol nem tudták kiadni részemre a hatályos állami ingatlan-nyilvántartási térképi adatbázis részét képező alaprajzokat, illetve azok hiteles másolatait, ami a teljes mennyiség 8%-a. Erre mondhatnánk, hogy ez nem is olyan magas érték, de ha például a szakmából egy áttételesen ide is kapcsolódó összehasonlítást teszek, miszerint egy régi belterületi 1:2880-as térképeknel is a legnagyobb megengedett eltérés „csak” 3,3% volt, akkor véleményem szerint ez a 8% már igen magas szám. De, ha visszszámolunk ebből a teljes egyéb önálló ingatlan mennyiségére, akkor ez országosan mintegy 160 000 egyéb önálló ingatlan jogbizonytalanságát jelentheti, melynek majd a felénél még az alapító okirat sem áll rendelkezésre. Mindezek azért is aggályosak, mert a közhitelesség elvéből fakadó, átvezetési, bejegyzési hiba javításának lehetőségét az átvezetés, bejegyzés alapjául szolgáló irattal való egyezőségre értelmezi a jogalkotó. De, ha nincs meg az irat, akkor ez is kínos kérdéseket vet fel...

A ténylegesen átvett 229 alapító okirat és alaprajz dokumentációjában

– részben a saját helyszínelésem, részben a megbízott értékbecslők helyszínelése alapján – összesen 22 társasház esetében találtunk eltérést a tényleges helyszíni állapot és a nyilvántartott állapot között, mely ~10%-os rátát ad.

Ebből 16 db (~7%) eltérés volt „eredeti hiba” (a teljesség igénye nélkül):

- Valamelyik helyiség területét elszámtolták, vagy kifejejtették;
- Az alaprajz, bár a nyilvántartott területet nem befolyásoló, de értéket képező építményrészeket nem tartalmaz (erkély, loggia, terasz);
- A közös részben lévő, de egy-egy adott egyéb önálló ingatlanhoz rendelt részegységek (tároló, garázs) jelölése elmaradt, területük nincs meghatározva;
- Téves, „tükrözött” rajzolatú alaprajz/helyiségrajz
- De volt olyan is, hogy az alaprajzhoz képest a térképet kellett javítani, mert nem tartalmazta az emeleti, kiugró falsíkok levettített vonalát.

Valamint 6 db (~3%) volt az időközi (véltetőleg engedély nélküli) belső átalakítás/átépítés okozta eltérés.

Úgy vélem, hogy a jelenlegi jogszabályi környezetben ez a ~7%-nyi „eredeti hibaként megjelenő ellentmondás már egy olyan szegmens, mely a jelenleg hatályos előírások szerinti előzetes vizsgálattal és záradékolással gyakorlatilag megszüntethető, illetve jelentősen csökkenthető lesz.

Ugyanakkor itt is fel kell hívnom a figyelmet egy igen – tán bizarrnak is mondható – anomáliára. Az Fttv. 24. § (1) bekezdése szerint: „A földmérő [...] a mérés végzése érdekében – a (4)–(7) bekezdésben foglaltak figyelembevételével – bármely ingatlanra – a lakás és a nem lakás céljára szolgáló helyiségek kivételével – beléphet.” Mint láttuk az ország teljes ingatlan állományának a 20%-a, azaz több, mint 2 millió az egyéb önálló ingatlan, melynek legalább a 90%-a lakásingatlan. Akkor, most egy esetleges vita esetén hogyan jut be a szomszédhoz a földmérő, vagy miképpen tud bármit is ellenőrizni a földhivatal? Úgy vélem, az építésügyi hatóságokhoz hasonló valamifajta (ellenőrzött) jogosultságot szükséges alkotni ebben a kérdéskörben a földmérési munkát végzők részére is.

Az adatgyűjtésem során előfordult olyan eset is, hogy kiderült az okirat és az alaprajz már nincs a hivatalban, mert átadásra került a területileg illetékes megyei levéltárnak. Ez egyértelműen ellentmond a 39/2014. (XII. 18.) FM-rendelet 1. § (4) bekezdés előírásának, mely szerint, mind a hatályos, mind a forgalomból már kivont földmérési, illetve nyilvántartási térképi adatbázis munkarészeit, időkorlát nélkül, a területileg illetékes ingatlanügyi hatóság tárolja és kezeli. Úgy vélem, itt is feladta lenne az *Főosztálynak* felmérni, mennyi ilyen alaprajz került ki a hivatalokból, s intézkedéseket elrendelnie ezeknek a hivatalokba való visszakérülése érdekében.

Az alaprajzok tényleges jogi helyzetéből fakadóan, úgy vélem az összes eddig leírtaknál is súlyosabb a következő jogi aggályom. A hivatalokban kialakult gyakorlattá vált, hogy ha valamely iratot nem lelnek fel az irattárakban, úgy erről – tán kicsit szemlesütve – igazolást adnak ki, s ezzel részükről a kérdés lezárva. Ez úgy vélem, a bejegyzés alapjául szolgáló okiratok esetében is igen aggályos hozzáállás, de a fenti levezetés alapján az alaprajzok esetén teljesen elfogadhatatlan, mivel már megállapítottuk, hogy azok nem „csak” irattári anyagok, hanem a hatályos térképi adatbázis részét képezik. Vagyis ezzel ellentmondás keletkezett a közhiteles ingatlan-nyilvántartás két alappillére, a tulajdoni lap és a térképi adatbázis között, mivel utóbbiban „lyuk” keletkezett az alaprajz hiánya révén, mely ezen ingatlanok esetén egyértelmű jogbizonytalanságot teremt az érintett ingatlanok jogosultjai számára. Azzal, hogy megállapították a hiányt, a hivataloknak, összhangban az Fttv. 14. § (1) bekezdésében rájuk rótt törvényi kötelezettségüknek, hivatalból el kellene indítaniuk a hiányzó alaprajzok, s természetesen a hozzájuk kapcsolódó okirat pótlására irányuló tevékenységüket, mivel ez a hiány, egyfajta térképezési (térképezetlenségi) hiba.

Ennek a problémának a megoldásában fontos szerepe lehet(ne) a **DALNET24** programnak, mivel ennek hozományaként elkészülhetne egy *leltár* (járásonként) az alapító okiratokról és alaprajzokról, illetve azok esetleges hiányosságairól, hiányáról. Ezek

alapján utána – akár – tervezett, ütemezett módon lehetne az elveszett iratok, alaprajzok pótlását megkezdeni, illetve végezni. Ehhez meg lehet próbálni a közigazgatás egy másik szervétől, vagy az érintett ügyfelektől beszerezni az okiratot, esetleg az alapító okiratot készítő ügyvédtől. Természetesen mindehhez kellene, hogy kapcsolódjon egy legalább részleges helyszíni szemle is, de legvégső esetben, mint adatgazdának, a hivatalnak kell/kellene gondoskodni az esetleges „új” alaprajz elkészítéséről.

És természetesen nem felejtettem el a múltamat!

Tudom, hogy ezt érdemben csak megfelelő létszámmal tudják elvégezni a hivatalok! Ezért is lenne fontos a teljes nyilvántartott egyéb önálló ingatlan-állomány mögötti iratanyag teljes áttekintése, leltározása, hogy ez alapján lehessen megtervezni a pótlási folyamatokat, s szükség szerint betervezni, s ténylegesen a hivatalokhoz felvenni a szükséges plusz szakembereket. Érdemes és szükséges lenne ezt minél hamarabb megtenni, hogy ne akkor kapkodjunk, amikor a tulajdonos már megjelent a hivatalnál az adat-szolgáltatási igényével.

Az alaprajzok módosításáról készítenő munkarészek jogi hátterét jelenleg a 25/2013. (IV. 16.) VM-rendelet adja, de úgy hogy nem kezelte külön ezt a speciális területet, hanem legtöbb rendelkezése során „belemosta” a földrészleteket érintő változási vázrajzok előírásaiba, s így a készítésével, tartalmi elvárásaival kapcsolatos több speciális területet sem kezelte.

Mindezzel akaratlanul is elősegítve a hivatalonkénti „szokásjog” kialakulását, amivel kapcsolatban az én évtizedes közigazgatási íratlan alapelvem és ellenvetésem, hogy:

„A szoktuk, a közigazgatásban nem jogi kategória!”

Írásom befejezése előtt még egy XXI. századi „zöld” felvetés.

Az alaprajzok, méretarányukból fakadóan a legtöbb esetben jóval az A3-as méretnél nagyobb lapokat igényelnek, így az 5 példányos előírás igen nagy mennyiségű felesleges papír felhasználást igényel ebben a mai digitális világban. Véleményem szerint elég lenne 2 teljes sorozat (1 az ügyfélnek,

1 a hivatalnak) 1:100 méretarányban, a többi csak olyan áttekinthető méretarányban, ami elfér maximum egy A3-as lapon. Az alaprajz úgysem tartalmaz méreteket, méretlevételre sem használható, az ügyfeleknek pedig áttekinthető céljára megfelelő lehetne.

Fentiekkel arra kívánom/kívántam felhívni a figyelmet, hogy bár már jogilag az egyéb önálló ingatlanokhoz tartozó alaprajzok az ingatlan-nyilvántartás szerkezetében a megfelelő helyükre kerültek, de a készítésük, módosításuk, tárolásuk, kezelésük jogi szabályozásában még van bőven tennivaló.

Summary

About Plans

For almost half a century the terms of laws have consider plans part of register maps. However, professionals are still not aware of this fact and it results in anomalies of independent real estates' changes and deviation in content and rate of data providing necessary for professional work.

According to representative surveys the authorities can not provide 5-8 % of plans /articles of incorporation which causes legal uncertainty.

Authorities should take actions about these defects officially and more legal anomalies and deficiencies should be taken care of.

Sándor József
ingatlanrendező
földmérő

geodéziai tervező és szakértő
ingatlanértékesítő és értébecslő
HMEI Zrt.
sandor.jozsef@hmei.hu

Szemle

MFTTT Testületi ülések

2016. május 24-én került sor a Társaság 2015. évi közhasznúsági jelentésének elfogadását napirendre tűző szokásos beszámoló közgyűlésre. A Közgyűlés megelőzte a Felügyelő Bizottság, az Intézőbizottság és a Választmány ülése,

melyeken szintén elsősorban a 2015. évi működés volt a legfontosabb napirendi téma. Az ülésekről szóló gyors hír honlapunkon már elérhető. A választmány a 2015. december 14-ei ülésén egyhangú szavazással ítélte oda Bartos Ferencnek az örökös tag megtisztelő címet. Az erről szóló oklevelet – rövid

laudáció után – a Társaság elnöke a Közgyűlésen adta át a volt főtitkárnak. Bartos Ferenc szakmai életútjának méltatása honlapunkon olvasható.

60 éves a Magyar Földmérési, Térképészeti és Távérzékelési Társaság

A Magyar Földmérési, Térképészeti és Távérzékelési Társaságot (MFTTT), illetve jogelődjét, a Geodéziai és Kartográfiai Egyesületet 60 éve alapították. A Geodéziai és Kartográfiai Egyesület (GKE; mely fogalom a szakterületen) 1956. április 20-án a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége (MTESZ) akkori székházában (Budapest, VI. ker., Rudas László u. 45., II. emeleti nagyteremben) több száz szakember részvételével tartotta meg alakuló közgyűlését, amely kimondta a GKE megalakulását a MTESZ keretében, annak egyik tagegyesületeként. Elfogadta az alapszabályokat és megválasztotta az első vezetőségét (Raum, 1956). Az alapító okiratot 940-en írták alá, akik közül 50 év

elteltével 53-an voltak (Emlékkönyv, 2006), 60 év elteltével pedig ma már csak 15-en vannak a körünkben (1. táblázat).

A Társaság első 50 évének részletes szakmatörténeti leírását az 50. évforduló alkalmából készített emlékkönyv tartalmazza, illetve az első 40 évre vonatkozó részletek „A magyar földmérés és térképészet története” című kiadvány kötetiben található meg. Az elmúlt 10 év (2006-2016) eseményei a Geodézia és Kartográfia szakmai folyóiratunkban és legújabbban az MFTTT honlapján (<http://www.mfttt.hu>) nagyrészt nyomon követhető. A továbbiakban az elmúlt 10 év főbb eredményeire és eseményeire kívánok (a teljességre törekvés nélkül) röviden kitérni.

1. táblázat

S	Alapító tagok
1	Dr. Biró Péter
2	Domokos György
3	Dusnoki Sándor
4	Ernyey István
5	Feles László
6	Dr. Forgács István
7	Dr. Fűrő Mihály
8	Dr. Horváth Kálmán
9	Dr. Kovács Béla
10	Dr. Lukács Tibor
11	Dr. Nagy Jenő
12	Nagy Pál Jenőné
13	Dr. Sipos Sándor
14	Staudinger Jánosné
15	Dr. Strenk Tamás

2. táblázat A GKE/MFTTT elnökei

S	időtartam	név
1	1956-1957	Váhl Miklós
2	1957-1960	Dr. Tárczy-Hornoch Antal
3	1960-1980	Dr. Homoródi Lajos
4	1980-1990	Dr. Joó István
5	1990-1994	Domokos György
6	1994-2003	Dr. Detrekői Ákos
7	2003-2006	Apagyi Géza
8	2006-2007	Dr. Klinghammer István alelnökként
9	2007-2011	Dr. Mihály Szabolcs
10	2011-	Dr. Ádám József

3. táblázat A GKE/MFTTT főtitkárai

S	időtartam	név
1	1956-1976	Raum Frigyes
2	1976-1986	Dr. Detrekői Ákos
3	1986-1990	Dr. Karsay Ferenc
4	1990-1994	Dr. Mélykúti Gábor
5	1994-2007	Bartos Ferenc
6	2007-2012	Uzsoki Zoltán
7	2013-	Dobai Tibor

A 2. és 3. táblázat a GKE/MFTTT vezetőit tartalmazza a teljes időszakra (60 év) vonatkozóan. Az elmúlt 10 évben három-három személy látta illetve látja el a Társaság képviselőjét is biztosító elnöki és főtitkári tisztséget. A választással elnyert vezetői időtartamot az elnökök közül Váhl Miklós (lemondás miatt) és Apagyi Géza (halálozás miatt) nem tudta kitölteni, a főtitkárok közül pedig csak Uzsoki Zoltán (lemondás miatt). Apagyi Géza elnök elhalálozása miatt az elnöki feladatot közel egy éven át Dr. Klinghammer István akadémikus (választott alelnökként) látta el.

Társaságunk működőképességét az elmúlt 10 év során megőriztük, azonban 2010-2012 folyamán nehéz időszakot élt át. Egyrészt a Földhivatalokat a Kormányhivatalokba integrálták, amelynek következtében az egyéni és jogi tagdíj befizetések nagy mértékben

lecsökkentek, másrészt veszteséges gazdálkodás miatt nehéz pénzügyi helyzetbe került (4. táblázat). Ennek eredményeként eléggé behatárolt és takarékos költségvetés keretében tudtuk csak, illetve tudjuk ma is (a szűkre szabott) feladatainkat megoldani. Nehezítette Társaságunk működését ebben az időszakban az a körülmény is, hogy több tisztségviselő lemondott megbízatásáról, továbbá a Társaság Titkárságának ügyvezetése is többször változott. Ennek ellenére a minimális szintű működéshez a szükséges bevételeket évente mindig meg tudtuk szerezni, a titkárság működését és törvényes ügyvitelét folyamatosan biztosítottuk, a nemzetközi szervezetek felé (FIG, ISPRS, ICA és CLGE) az éves tagdíjat rendszeresen befizettük, el tudtuk érni a Geodézia és Kartográfia szakmai folyóiratunk színvonalas kiadását (utóbbi években sajnos csak kéthavi megjelentetésben). Társaságunk láthatóvá tételét jelenti az Internetes honlapunk megjelenése is (<http://www.mfttt.hu>), amelyet napi szinten egyre többen látogatnak.

Társaságunk vezető testületei rendszeresen üléseznek (5. táblázat). Az IB üléseken az időszaki feladatok megvitatása mellett a szakosztályaink és területi csoportjaink tevékenységéről szóló beszámolókat is meghallgattunk és fogadtunk el. A közgyűléseken többször kellett módosítanunk Társaságunk Alapszabályát, mert egyrészt a közhasznúságról szóló 2011. évi törvénynek megfelelően meg kellett szerezni a MFTTT közhasznú jogállását (közhasznú besorolásunk

2014. szeptember 19. napján jogerőre emelkedett a Fővárosi Törvényszék vonatkozó végzése alapján), másrészt számos tartalmi elem épült be az Alapszabályba (pl. a Márton Gyárfás-émlékplakett adományozása, tagság az Európai Földmérők Tanácsában (CLGE), a CLGE Etikai Kódex normáinak átvétele, stb). Az Alapszabály mellékletét képező valamennyi, korábbról hiányzó ügyrendet kidolgoztuk.

Társaságunk alapvető feladatai közé tartozik a Geodézia és Kartográfia (GK) szakmai folyóiratunk megjelenítése, mellyel fontos küldetését teljesíti: nevezetesen azt, hogy tájékoztassa tagságát és a külvilágot a szakma életéről, fejlődéséről és az új szakmatudományos irányzatokról. A GK lap főszerkesztője Dr. Joó István professzor elhalálozása (2007) után 2008. január 1-től Dr. Riegler Péter. A szaklapunk 2009-ben volt 60 éves. Ebből az alkalmából jubileumi különszámot jelentettünk meg, amely értékes darabja szakirodalmunknak. A főszerkesztő munkáját 2013-tól Buga László főszerkesztő-helyettesként segíti.

Társaságunkban mindig jelentős esemény a Vándorgyűlés, amelyet 1957-től kezdődően rendszerint két-évente, nyáridőben és az országban változó helyszínnel rendezünk meg (6. táblázat). A vándorgyűléseknek kiemelkedő szerepük van, mert a földmérési, földügyi, térinformatikai és térképészeti szakma seregszemléjeként egyszerre tesz lehetővé egy kiválasztott, időszaki témában a szakmai tapasztalatok, vélemények széles körű cseréjét, továbbá valamely város, országrész

5. táblázat

MFTTT testületi ülések

Év	MFTTT vezető	Intézőbizottsági	Választmányi	Közgyűlések
2011	3	5	1	1
2012	4	10 (2r.)	4 (2 r.)	2 (1 r.)
2013	4	7	3	2
2014	3	8	3	2 (1 r.)
2015	2	8	4	3
2016	1	3	2	1

4. táblázat

Az MFTTT pénzügyi helyzetének alakulása 2005-2015 között (eFt)

Év:	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016 (terv)
Összes bevétel	31 447	23 641	21 477	27 398	24 555	15 811	14 924	8 483	11 896	13 793	17 193	14 000
Összes ráfordítás	29 271	24 797	20 349	20 728	23 690	21 354	20 119	8 477	13 689	13 725	14 417	13 900
Eredmény	2 176	-1 964	1 128	6 494	766	-5 430	-5 195	6	-1 793	68	2 776	100

6. táblázat

Az MFTTT vándorgyűlései

S	Helyszín és időpont	Központi témakör	Résztevők száma
26	Gödöllő, 2007. július	150 éves a magyar állami földmérés és 40 éves az egységes földhivatali szervezet	250 fő
27	Nyíregyháza, 2009. július 2-4.	Földmérés, földügy hogyan tovább?	200 fő
28	Budapest, 2011. július 7-8.	A földügy szerepe a korszerű közigazgatásban	150 fő
29	Sopron, 2013. július 11-13.	Új jogszabályok és alkalmazásuk tapasztalatai a földmérés és térképészet területén	147 fő
30	Szolnok, 2015. július 2-4.	Földügy és térképészet a nemzetgazdaság szolgálatában	258 fő
31	Szekszárd, 2017. július 6-8.		

7. táblázat

EMT Földmérő Találkozók

S	Időpont	Helyszín	Résztevők száma			Előadások száma		
			Mo.	Erdély	Σ	Mo.	Erdély	Σ
1	2000. július 21-23.	Nagyvárad	26	28	54	2	3	5
2	2001. július 19-22.	Székelyudvarhely	55	50	105	6	7	13
3	2002. július 11-14.	Csíkсомlyó	80	70	150	7	7	14
4	2003. június 19-22.	Csíkсомlyó	82	65	147	12	8	20
5	2004. június 17-20.	Kolozsvár	55	46	101	6	10	16
6	2005. május 19-22.	Sepsiszentgyörgy	84	76	160	11	12	23
7	2006. május 11-14.	Szatmárnémeti	92	83	175	6	13	19
8	2007. május 10-13.	Marosvásárhely	80	70	150	7	10	17
9	2008. május 22-25.	Székelyudvarhely	160	70	230	11	11	22
10	2009. május 14-17.	Szovátafürdő	160	70	230	3	12	15
11	2010. május 13-16.	Nagybánya	160	60	220	17	10	27
12	2011. május 12-15.	Nagyvárad	81	60	141	10	8	18
13	2012. május 10-13.	Kolozsvár	56	62	118	18	5	23
14	2013. május 9-12.	Gyergyószentmiklós	54	57	111	13	4	17
15	2014. május 15-18.	Arad	55	38	93	12	4	16
16	2015. május 14-17.	Zilah	57	47	104	14	5	19
17	2016. május 19-22.	Déva	60	40	100	5	6	11

8. táblázat

Márton Gyárfás-émlékplakett kitüntetettjei

S	Adományozás éve	Név	Szervezet
1	2013	Dr. Ferencz József	EMT
2	2013	Hodobay-Böröcz András	MFTTT
3	2014	Máté Sándor	EMT
4	2014	Dr. Siki Zoltán	MFTTT
5	2015	Dr. Suba István	EMT
6	2015	Dr. Joó István (posztumusz)	MFTTT
7	2016	Márton Huba	EMT
8	2016	Homolya András	MFTTT

jobb megismerését valamint a kollégák, tagtársak és hozzátartozóik kapcsolatainak gazdagítását. A soron következő 2017-ben rendezzük meg Tolna megyében (Szekszárd), amelynek keretében megemlékezünk arról, hogy 160 éves az Állami Földmérés és 150 éve alapították meg a Magyar Mérnök és Építész Egyletet, a MTE SZ (így a GKE/MFTTT) jogelődjét (továbbá 50 éves lesz a FÖMI is).

Az Erdélyi Magyar Műszaki Tudományos Társaság (EMT) Földmérő Szakosztálya és az MFTTT között az együttműködés kezdettől fogva (1999. év óta) kiváló és sokoldalú. Viszonylag nagy létszámban rendszeresen részt veszünk a Földmérő Találkozón (7. táblázat), ahol szakmai előadásokat is tartunk. A két szervezet együttesen alapította meg és adományozza 2013-tól évente a Márton Gyárfás-émlékplakett kitüntetést, az erdélyi és anyaországi magyarok érdekében kifejtett kiemelkedő szakmai és szakmai-társadalmi tevékenység elismeréseként (8. táblázat).

Kiemelkedő fontosságúnak tartjuk a nemzetközi szervezetekkel történő folyamatos kapcsolattartást. Az MFTTT egyedülként képviseli hazánkat a Földmérők Nemzetközi Szövetségében (FIG), a Nemzetközi Fotogrammetriai és Távérzékelési Társaságban (ISPRS) és a Nemzetközi Térképészeti Társulásban (ICA). A három nemzetközi szervezetben a képviselő több évtizedes múltra tekint vissza. Magyar szakemberek rendszeresen fontos tisztségeket töltöttek, illetve töltenek be. Kiemelkedő magyar sikernek tekintjük, hogy Zentai László professzor jelenleg az ICA főtitkári tisztségét tölti be, most már második ciklusban (2011-2015, 2015-2019).

Az elmúlt 10 év fontos fejleménye, hogy 2008-2009 folyamán készítették elő és szervezték meg a magyar szakma csatlakozását az Európai Földmérők Tanácsához (CLGE). A CLGE-ben a magyar szakemberek képviselő-társaságunk a Magyar Mérnöki Kamarával (MMK), ennek Geodéziai és Geoinformatikai Tagozatával (MMK/GGT) és a Magyar Földmérési és Geoinformatikai Vállalkozások Egyesületével (MFGVE) együttesen látja el. A csatlakozási szerződést az

S	Időpontja	Témaköre	Részvevők száma
1	2013. március 21.	A magyarországi földügyi rendszer időszerű helyzete és várható feladatai. A CLGE tevékenysége és az európai GNSS szolgáltatás bemutatása (angol nyelven)	100
2	2014. március 20.	Miben van a földmérés és a geoinformatika haszna? Struve-féle meridián-ív a Világörökség része.	120
3	2015. március 19.	Válogatás a földmérés és a térinformációs rendszerek gyakorlatából. Euklideszi geometria. A Fény Nemzetközi Éve. Nemzetközi Térkép Év. Az eENVplus projekt, mint az INSPIRE megvalósítás része.	126 (70 diák)
4	2016. március 17.	A földmérés, a földügy, a térinformációs rendszerek és a térképészet időszerű gyakorlata. Megemlékezés Ruder Joseph Boskovic tevékenységéről	217

MFGVE (Bíró Gyula), az MFTTT (Dr. Mihály Szabolcs), az MMK (Barsiné Pataky Etelka) és az MMK/GGT (Holéczy Ernő) elnökei írták alá 2010. február 9-én. Megállapodás értelmében a CLGE-vel történő kapcsolattartást a Társaságunk gondozza (jelenleg ifj. Domokos György látja el a nemzeti képviselői feladatokat). A CLGE 2013. március 22-23-án soron következő általános közgyűlését Budapesten tartotta, melynek szervezését az MFTTT irányította és koordinálta. A közgyűlést köszöntötte Dr. Fazekas Sándor FM miniszter és Tarlós István, Budapest főpolgármestere is.

A CLGE 2009-ben fogadta el a „Code of Conduct” (Etikai Kódex) című dokumentumát, amelyet a tagszervezeteinek működésében alkalmazni ajánl. Személy szerint alapvető fontosságúnak tartom, hogy a CLGE-ben a magyar szakembereket képviselő négy szervezet elnökei nyilatkozatot tettünk 2013. március 21-én a CLGE Etikai Kódexének elfogadásáról (az Etikai Kódex és a Nyilatkozat magyar és angol nyelven az MFTTT honlapján is teljes terjedelemben elérhető). Kijelentettük, hogy megismertük a CLGE Etikai Kódexének a tartalmát és az abban foglalt elveknek megfelelő gyakorlatot folytatunk munkánk során, továbbá tagjainkat megismertettük az Etikai Kódexszel és figyelemmel kísérjük annak betartását. Ezzel összhangban módosítottuk az Alapszabályunkat, amelynek 3. §(15) pontja kimondja: „A Társaság elvárja tagjaitól, hogy választott hivatásuk méltóságának fenntartása érdekében magukra nézve kötelezőnek tekintsek és betartsák az Európai Földmérők Tanácsa (CLGE) Etikai Kódexének normáit.” Ennek alapja szakemberek

együttműködésében többek között a kötelezően kulturált hangnem, a ténylegesen kölcsönös tisztelet.

CLGE a földmérőmérnöki foglalkozás és a földmérők által végzett fontos tevékenység megbecsülése és a nyilvánosság előtti elismertetése céljából 2012 óta minden év március 20. körüli napot az „Európai Földmérők és Geoinformatikusok Napjává” (EFGN) nyilvánította Európa szerte. Mi ehhez 2013-ban csatlakoztunk egész napos előadással éppen akkor, amikor a CLGE Budapesten tartotta általános közgyűlését. Elhatároztuk, hogy az EFGN alkalmából évente egész napos előadást szervezünk időszerű témakörökben a Földművelésügyi Minisztérium (FM) Darányi Ignác terében (9. táblázat). Dr. Fazekas Sándor FM miniszter eddig minden alkalommal elvállalta a rendezvény fővédnöki tisztségét.

Társaságunk jogelődje a GKE a MTESZ keretében, annak tagegyesületeként alakult meg 60 éve. Sajnálatos, hogy az elmúlt évtized folyamán a MTESZ csődbe ment, jelenleg felszámolás alatt áll, sorsa bizonytalan. Formailag az MFTTT még nem lépett ki a szervezethől (bár az IB többször szóba hozta), 2014-ben még fizetünk jelképes összegű tagdíjat. A Magyarhoni Földtani Társulat kezdeményezésére, korábban a MTESZ keretei között működő, nyolc földtudományi szakmai szervezet (köztük az MFTTT is) létrehozta a Földtudományi Civil Szervezetek Közösségét (FöCiK). A vonatkozó együttműködési megállapodást 2014. június 24-én írtuk alá. További három szervezet csatlakozásával jelenleg a FöCiK 11 szakmai civil szervezetet foglal magában. A FöCiK lényegében a földtudományokkal

foglalkozó, mintegy tízezer magyar szakembert összefogó ernyőszervezet, amelynek célja az, hogy közös fellépéssel részt vegyen a szakmai véleményalkotási, érdekvédelemesítési folyamatokban, valamint megalapozott tanulmányokkal, szakvéleményekkel segítse a döntéshozókat. Az évszázados, de legalábbis több évtizedes történelmi múlttal és folyamatos szakmai-tudományos tevékenységgel rendelkező földtudományi egyesületek és társaságok nevében a döntéshozók számára megalapozott szakmai véleményt nyújtson. A FöCiK az év folyamán kifejtette szakmai véleményét néhány földtudományi intézet (OMSZ, MFGI, FÖMI, stb) tervezett átalakításával, továbbá a földrajz tantárgy oktatásának a szakgimnáziumokban történő megszüntetésével kapcsolatban.

További fontosabb eredmények és munkáink között az alábbiakat emeljük ki:

- sikeresek és eredményesek a területi csoportjaink által szervezett, évente ismétlődő jelleggel megtartott rendezvények (Nyíregyháza, Pécs, Salgótarján, Miskolc, Szolnok, Szombathely, Békéscsaba, Budapest és újabban Paks);
- megkülönböztetett figyelmet fordítottunk és fordítunk kiemelkedő szakmai elődeink emlékének, alkotásaink és műemlékeink megőrzésére (pl. a Magyar Földmérők Arcképcsarnoka IV. kötetének kiadása, megemlékezés a Nadapi ősjegy létesítésének 125. évfordulójáról stb.);
- évente átlag egy-két központi nagyrendezvényt szerveztünk és szervezünk országos érdeklődésre számot tartó, időszerű témakörben (így az elmúlt években „A

10. táblázat

Lázár deák-emlékérem
kitüntetettjei

S	Adományozás éve	Név
1	2007	Bolla Gyula
2	2007	Dr. Csepregi Szabolcs
3	2008	Osskó András
4	2009	Dr. Márkus Béla
5	2010	Apagyi Géza (posztumusz)
6	2010	Dr. Balázs László (posztumusz)
7	2010	Oros László
8	2011	Buga László
9	2012	Winkler Péter
10	2013	Dr. Zentai László
11	2014	Hetényi Ferencné
12	2015	Várnay György
13	2016	Dr. Márton Mátyás

részarány földkiadás során keletkezett osztatlan közös tulajdonosok megszüntetésére indított program helyzete” című témakör több mint 400 fő résztvevőt vonzott 2014-2015-ben);

- az MFTTT tavaszi-ősz szakmai előadássorozatát rendszeresen szerveztük egyrészt a FÖMI tanácstermében, másrészt kihelyezett helyszínekkel (a BME Általános és Felsőgeodézia Tanszéken, az ELTE Térkép tudományi és Geoinformatikai Tanszéken és az ÓE Alba Régia Mérnöki Kar Geoinformatikai Intézetében);
- Társaságunk részt vett az új földmérési és térképészeti törvény és a kapcsolódó igen nagyszámú végrehajtási rendelet, valamint további, a szakmánkat érintő miniszteri rendelet (pl. „A Nemzeti Téradat Infrastruktúra Bizottság létrehozásáról és működésének részletes szabályairól” című kormány előterjesztés) véleményezésében;
- együttműködési megállapodásokat kötöttünk különböző szervezetekkel

13. táblázat

Évszám	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016 terv
Egyéni tagok száma	423	387	378	347	399	476	528	-
Jogi tagok száma	25	24	25	16	26	32	33	-
- ebből földhivatalok száma	19	19	-	-	2	-	-	1 (Békés)
Tagdíjból származó bevétel (eFt)	8 224	5 625	4 772	3 385	3 571	5 104	5 200	5 000

11. táblázat

Az MFTTT örökös tagjai

S	Adományozás éve	Név
1	2007	Dr. Ágfalvi Mihály
2	2007	Bartos István
3	2007	Csáti Ernő
4	2007	Dr. Papp-Váry Árpád
5	2007	Dr. Remetey-Fülöp Gábor
6	2007	Dr. Székely Domokos
7	2007	Tamás László
8	2007	Vörös Imre
9	2011	Somló József
10	2014	Dr. Fenyő György
11	2015	Hodobay-Böröcz András
12	2016	Bartos Ferenc

(pl. a Budapesti és Pest megyei Mérnöki Kamarával (BPMK), a Magyarhoni Földtani Társulattal, a Szlovák Földmérő és Térképész Egyesülettel (SSGK) stb.);

- egy önálló földügyi és térképészeti ügynökség létrehozását nyílt levél formájában kezdeményeztük, melyet megjelentettünk a Geodézia és Kartográfia folyóiratunkban és a Társaság honlapján, továbbá a FÖMI érdekében (az Intézet egyben tartása mellett érvelve) fejtettük ki szakmai álláspontunkat dr. Lázár János miniszternek küldött levélben;
- végül a kiemelkedő, folyamatos szakmai tevékenységek elismeretéseként kitüntetéseként adtuk át arra érdemes szakembereknek (Lázár deák-emlékérem (10. táblázat), örökös tagok sorába történő felvétel (11. táblázat), tiszteleti tagság (12. táblázat)).

Végül tisztelettel kérem, hogy Társaságunk alapításának 60. évfordulója alkalmából, nagyrabecsüléssel és tisztelettel emlékezzünk az alapítókra, akik nehéz időszakban vállalták az önálló egyesület létrehozását.

12. táblázat

Az MFTTT külföldi
tiszteletbeli tagjai

S	Adományozás éve	Név	Ország
1	2007	Dr. Ferencz József	Románia
2	2013	Dr. Nagy Dezső	Kanada
3	2013	Dr. Pápay Gyula	Németország
4	2015	Májovská Hedviga	Szlovákia

Köszönettel tartozunk a Társaság minden tagjának, akik tagdíjukkal hozzájárulnak a Társaság fenntartásához és nyomon követik az MFTTT működését a GK szaklap folyamatos olvasásával és a honlapunk látogatásával. Különösen fontosak és értékesek azon tagtársaink, akik az MFTTT működtetésében tevélegesen is részt vesznek különféle tisztségek lelkiismeretes ellátásával, szakmai-tudományos előadások bemutatásával, tanulmányok írásával, előadói ülések szervezésével stb. Mert fontos számukra az MFTTT megmaradása és további erősítése. Társaságunk tagságát a szakmai igényesség tartja össze, összetartozásunkat a szakma szeretete és megbecsülése, az új szakmai-tudományos ismeretek megszerzése iránti igény vezérli. Ezzel egyidejűleg sajnos tapasztalható az is, hogy Társaságunk fiatalabb tagjai csökkenő mértékben vesznek részt az önkéntes munkában. Ennek ellenére az utóbbi időben élénkülés tapasztalható az előadásokon való részvételben, taglétszámunk is enyhe emelkedést (13. táblázat) mutat.

Irodalom

Emlékkönyv, 2006: Emlékkönyv a Magyar Földmérési, Térképészeti és Távérzékelési Társaság megalakulásának 50. évfordulója alkalmából (1956-2006).

Társaságunk taglétszámának alakulása az elmúlt hét évben

- Joó I.-Raum F. (főszerkesztők): A magyar földmérés és térképészet története. 1-8 fejezet, Budapest, 1990-1996.
- Magyar Földmérők Arcképcsarnoka IV. MFTTT, HM Zrínyi Térképészeti és Kommunikációs Szolgáltató Közhasznú Nonprofit Kft., Budapest, 2014.
- Raum F.(1956): A Geodéziai és Kartográfiai Egyesület alakuló közgyűlése. Geodézia és Kartográfia, 8. évf., 2. szám, 181-186. oldal.
- 60 éves a GK folyóirat. Geodézia és Kartográfia, 61. évf., Jubileumi különszám, 132 oldal, 2009.
- Szrogh G. (2016): Magyar Földmérési, Térképészeti és Távérzékelési Társaság közhasznossági jelentés, 2015. Beszámoló jelentés az MFTTT 2016. május 24. Közgyűlésén.

Ádám József
MFTTT elnök

***

Széchenyi javaslata a magyar közlekedésügy rendezéséről, 1848. január 25.

Az idén, 2016. szeptember 21-én ünnepeljük Széchenyi István születésének 225. évfordulóját. Az országért végzett tevékenységéért Kossuth Lajos a legnagyobb magyarnak nevezte, és ezt senki sem vitatta vagy vitatja, mert életművét túlszárnyalni senki nem tudta. Ennek ellenére jelentős gazdasági kezdeményezései, politikai javaslatai nem váltak a magyar közgondolkodás, jövőnket is meghatározó, szerves részévé. A XIX. század második felében és a XX. század elején az 1848–49-es szabadságharc iránti tisztelet, a kurucos szemlélet szorította hátra, fedte el a szorgos munkát, a külföldtől tanulva való országépítés gondolatát. A II. világháború után a marxizmus és leninizmus filozófiája a történelmet a forradalmak történetének tartotta, ezért nem kerülhettek reflektorfénybe az „uralkodó osztály” egyik tagjának a békés, egyéni áldozatvállalásokkal járó építést szorgalmazó gondolatai. A rendszerváltozás sem hozta meg a legnagyobb magyar mindenkit tevékenységre buzdító példaképpé válását. Számtalan szobor, közintézmény, utca (az Akadémia körül már a tájékozódást zavaróan sok utca) viseli nevét, de gondolatai nem váltak a közgondolkodás és politikai életünk lényeges elemeivé. Ennek ellenére a magyarok többsége itthon és

külföldön is ismeri, tudja, hogy egyéves jövedelméből alakult meg a Magyar Tudományos Akadémia, kezdeményezése nyomán épült meg a Lánchíd, ő honosította meg a lóversenyt, a Balatonon a gőzhajózást, és közreműködött az Al-Duna és a Tisza szabályozásában. Kevésé ismert, hogy már 1830-ban javasolta Buda és Pest egyesítését, segítette a selyemhernyó-tenyésztést, a magyar színjátszást, ipari vállalatok létrejöttét (Óbudai hajógyár), megalapította a kaszinót és nevéhez köthető a centrális elrendezésű, hazai közlekedési hálózat kialakítása. A felsorolást valószínűleg lehetne folytatni, de most a közlekedésügyi javaslatát szeretném részletesebben ismertetni, pontosabban annak csak a vasút- és úthálózatra vonatkozó részét.

Az 1847. november 12-én megnyílt országgyűlésen (diétán) központi téma lett az ország közlekedése. Egy ellenszavazattal fogadták el Széchenyi javaslatát, hogy a közlekedés fejlesztésére közadózás útján országos pénzalapot kell létrehozni. A közlekedésfejlesztési terv elkészítését pedig a kormányra bízta. A kormány Széchenyit kérte fel a feladat elvégzésére. A gróf közeli munkatársát, Kovács Lajos mérnököt bízta meg, hogy elképzelései alapján dolgozza ki a tervet. Kovács szerkesztőbizottságot alapított. A bizottság tagjai (Clark Ádám, Tasner Antal, Sasku Károly, Csányi Dániel, Burian János) a gróffal már többször együtt dolgozó szakemberek voltak. A bizottság Kovács vezetésével pár hét alatt elkészítette az előterjesztést. Ennek során a megépítésre javasolt vasútvonalakat és utakat a jobb áttekinthetőség érdekében egy országtérképen is feltüntették. A javaslatot és a térképet Széchenyi 1848. január 25-én hagyta jóvá, majd ezt követően, a neve alatt, könyv formájában sokszorosították. Széchenyi már 1848. február 1-jén megjegyzi naplójában „kész a könyvem” (1189. p.). A könyv címe: Javaslata a magyar közlekedési ügy rendezéséről. A könyvet kiegészítették a javasolt közlekedési vonalakat ábrázoló térképpel.

A Javaslata előtt Fenséges Haza! címen szerepel a törvény indokolása „a mélyen tisztelt egybegyűlt országos rendeknek”. Valami nagyobb

kell tennünk, „ha a nemzetek sorából dísztelenül kisodortatni nem akarunk. A régiebb nemzetek tapasztalatait felhasználva, egybefüggő, az egész hazát egyaránt érdeklő eljárásra van szükségünk. Minden, ami egyes osztályok vagy éppen egyesek érdekeit ápolja, vagy a hon csak bizonyos tájainak kedvez, egyenesen bántalom az egészre” írja Széchenyi. A bevezetőt azzal zárja, hogy „a javaslatban szereplő nézeteiket több jeles fő segítségével sikerült összeszednem”.

A javaslat fő gondolatai: A közlekedés fejlesztése az ország felvirágzásának az alapköve. Ez állami feladat, mely központosított rendszert kíván. Az állam 100 millió Ft, 10 év alatt közadókból visszafizetendő kölcsönrel támogassa a fejlesztést. Buda és Pest az ipar és kereskedelem központja, a közlekedési vonalaknak is innen kell kiindulniuk. A cél a nemzetiségi vidékek Budapesttel és így a magyarsággal való összekapcsolása, továbbá világkapcsolat teremtése, elsősorban a vasutak, illetve az azt kiegészítő, azzal szerves egységet alkotó úthálózat és folyamatszabályozás révén. A könyv tartalmát most nem akarjuk részletesebben kifejteni. A mellékelt térkép szemléletesen, áttekinthető módon szemlélteti a közlekedési hálózat fejlesztésére vonatkozó javaslatokat.

A könyv mellékletét képező egy színű térkép címe: „Átnézeti térkép a magyar közlekedési ügy rendezéséről javaslatához.” A 48×39 cm nagyságú térkép méretaránya a mérföldes mértéklécből átszámítva 1:2 413 000. A térkép címe alatt olvasható a jelmagyarázat: a tervezett, a kész és az Erdélyben kiállítandó vasútvonal, továbbá az országos kőútvonalak.

Széchenyi jól tudta, hogy könyvét kevesen fogják elolvasni, de egy térképre biztosan rátekintenek, és a szemléletes rajz meggyőzően fogja bizonyítani a közlekedésfejlesztési elképzelések helyességét, és megnyeri a hazafiak egyetértését a javaslatához. Ezért a könyvhöz mellékelt térképet több példányban sokszorosították. Mintegy 800 példányt küldtek szét az alsó- és felsőház tagjainak, a megyei és városi hatóságoknak, a sajtó képviselőinek. A térképek egy részénél a nemzetiségek elterjedését (Haufler

1. ábra

térképe alapján) színfelületekkel ábrázolták. A sokszorosított térképek iránt olyan nagy volt az érdeklődés, hogy újabb mennyiséget kellett sokszorosítani. Érdekes módon ez a térkép már háromszínű volt, kék a vízhálózat, fekete a vasútvonalak rajza és a névrajz, piros az úthálózat. A cikkben az OSZK Térképtárában őrzött (TR 776) háromszínű változatot mutatjuk be.

A térkép már kész vasútvonalaként jelöli a Pest–Vác és a Pest–Szolnok vonalakat. A tervezet négy – Pestről centrálisan kiinduló – vasúti fővonalal számol. Az első fővonal a már kész Budapest–Vác vonal folytatása a Duna északi partján Pozsonyig és onnan csatlakozna az Ausztriában futó észak–déli (Laibach–Bécs–Brünn) vasútvonalba. A második fővonal a Budapest–Miskolc–Kassa vonal, leágazással Tokajba. A harmadik a Szolnokig kész vonal folytatása Aradig, illetve a Maros völgyében Udvarhely felé és tovább az Ojtozi-szoroson át a

Fekete-tengerhez, leágazással Aradról Temesvárra. A negyedik fővonal a Budapest–Fehérvár–Kanizsa–Zágráb–Királyváros–Fiume közötti vasút. A négy fővonalat négy szárnyvonal egészíti ki. Az egyik a Dunántúl nyugati részét szeli át észak–déli irányban (Sopron–Kanizsa–Légrad), a másik a Dunántúl déli részén fut (Légrad – Pécs–Mohács). A Duna-Tisza közén fut a harmadik szárnyvonal (Cegléd–Kecskemét–Szeged–Szabadka), majd az Észak-Alföldön a negyedik (Szolnok–Debrecen–Szatmárnémeti–Kolozsvár, leágazással Debrecenből Nagyváradra.) Az előterjesztés szerint a vonalak teljes hossza 298 mérföld.

Az utak kiegészítői a vasúti rendszernek. Ott kell építeni utat, ahol az olcsóbb, mint a vasút, például a hegyvidéken. Az utakat is három csoportba sorolta Széchenyi. Elsőrendű sugárút-vonal (29 db, teljes hosszuk 526 mérföld), másodrendű keresztút-vonal (18 db, 212,5 mérföld), harmadrendű

szárnyvonal (24 db, 5 mérföld). A fontosabb utakat kategóriák szerinti megkülönböztetés nélkül jelöli a térkép is. A térképről azonban leolvasható, mit gondolhattak elsőrendű, más szóval sugárútnak. A vasútvonalakat külföld felé meghosszabbító, a rajzon a határvonalat metsző utak ezek, például a Nagyszombatot a Jablunkai-hágóval összekötő út vagy a Szatmár–Munkács–Verecke, Szatmár–(Máramaros)Sziget–Körösmező út vonalak. Keresztút-vonal a Zsolnát Eperjessel, Szombathelyt Győrrel, Kanizsát Tolnával összekapcsoló vonal. A szárnyvonalra jó példa a Szeged–Hódmezővásárhely vagy Mezőkövesd–Tiszafüred közötti út. A térkép a szövegben szereplő vízi közlekedésre vonatkozó javaslatokat nem mutatja.

A térképről hiányzik a korábban Széchenyi által szorgalmazott Duna jobb parti (Buda–Győr) vonal és a Kossuth kezdeményezte Vukovár–Fiume vasút is. Ez utóbbi rendkívül éles

politikai vitát kavart, de végül a jelenlevők többsége a javaslatban szereplő változatot támogatta.

Az egyszínű térkép, feltehetően későbbi időpontban, német változatban is megjelent, ezen ugyanis pár új vasútvonal is szerepel. Ilyen a Pécs-Baja-Theresienstadt (Szabadka) vagy Szolnok-Nagyvárad-Arad illetve a Kassa-Eperjes-Bártfa-Galícia vonal. A német nyelvű térképen a cím alatt feltüntették a térkép készítőjének a nevét (vom Grafen Széchenyi). A magyar nyelvű térképeken nem szerepelt Széchenyi neve. Mindegyik térkép-változat Mangold Károly pozsonyi litográfiai műintézetében készült.

A közlekedésügyi előterjesztés országgyűlési fogadtatásáról, az egyik képviselő véleményéről Széchenyi is megemlékezik naplójában. „Nahát, a Széchenyi! Látták azt a térképet a pókhálóval? Közlekedési javaslat és közepen ő a pók, amely az ország vérét szívja (!?!).” Másik vélemény „inkább háziadóba, mint a Széchenyi kaszába! Amabba legalább beleszólhatók!” (1193. p.). A negatív hangok ellenére, hosszas vita után az 1848. évi utolsó rendi országgyűlés (az alsótábla április 6-án, a felsőtábla április 7-én) a XXX. törvénycikkkel az előterjesztést elfogadta. Március 23-tól Széchenyi már közlekedésügyi miniszter volt a Batthyány-kormányban. A javaslat elfogadásával az országgyűlés valóra váltotta Széchenyi elképzelésének a lényegét: a közlekedési utak állami építtetését és kezelését, az ehhez szükséges államkölcsön folyósítását és az egész tevékenység központosítását. A törvény elfogadásával Széchenyi politikai pályafutásának egyik legjelentősebb, és akkor még senki nem tudta, hogy talán utolsó fontos politikai győzelmét aratta. A vasutak építésének folytatása, elveit követve, már másokra hárult.

Irodalom

Bagyó János: Gróf Széchenyi István közlekedésügyi reformja és tevékenysége. Budapest, 1913. Athenaeum.

Gróf Széchenyi István közlekedési javaslata. Közlekedési Múzeum, Budapest, 1991.

Miklós Imre: A magyar vasutasság oknyomozó történelme. A legelső vasúttól napjainkig. Vác, 1937.

Papp-Váry Árpád: Magyarország története térképeken. Kossuth Kiadó/Cartographia, Budapest, 2002.

Papp-Váry Árpád-Hrenkó Pál: Magyarország régi térképeken. Gondolat Könyvkiadó/Officina Nova, 1989.

Széchenyi István: A magyar közlekedési ügy rendezéséről. Nyomatott Belnay örökösénél, Pozsony, 1848. 134 p. és 1 térkép.

Széchenyi István: Napló. Gondolat, Budapest, 1978. 1534 p.

Veress Gábor: Széchenyi közlekedéspolitikai működése. Budapest, 1941.

Papp-Váry Árpád

***

VIII. Tavaszi Mérnöknap Salgótarjánban

Az MFTTT Nógrád megyei csoportja, a Nógrád Megyei Kormányhivatal Földhivatali Főosztálya (NMKH FF) és a Nógrád Megyei Mérnöki Kamara (NMMK) Geodéziai és Geoinformatikai Szakcsoportja által közösen szervezett Földmérő Szakmai Nap 2016. április 12-én került megrendezésre „VIII. Tavaszi Mérnöknap, Nógrád 2016” néven Salgótarjánban. A szervezők a megyeháza nagytermébe várták azt a 172 főt, akik regisztráltak a rendezvényre.

A szakmai nap védnöke dr. Szabó Sándor kormány megbízott, a Nógrád Megyei Kormányhivatal vezetője volt, aki személyesen köszöntötte a megjelenteket.

A Földmérőnap – melyet Juhászné Tóth Éva, a NMKH FF főosztályvezetője nyitott meg – elsősorban a részarány-földkiadás során keletkezett osztatlan közös tulajdon megszüntetése (OKTM) témakör köré szerveződött. A szervezők a projektben részt vevő szereplőket kértek fel egy-egy előadás megtartására. A rendezvény délelőtti programjának levezető elnöke, *Bózsári József* – a NMMK elnöke –, *Fekete Lászlót* a Földművelésügyi Minisztérium Földügyi Főosztályának (FM FF) főosztályvezető-helyettesét kérte fel a nyitóelőadás megtartására. A prezentáció a földmérési szakterület érintő aktuális törvényi változásokkal foglalkozott. Az előadás első részében bemutatásra kerültek a bürokrácia-csökkentéssel összefüggő törvénymódosítások (sommás eljárás, függő hatályú döntés, belföldi jogsegély stb.), majd ezt követően a földmérési és

térképészeti tevékenységről szóló törvény, valamint a földrendező és földkiadó bizottságokról szóló törvény várható módosításait foglalta össze az előadó.

A szakmai nap *dr. Varga Márknak*, az FM FF osztályvezetőjének az ingatlan-nyilvántartási szakterületet, a földhasználati nyilvántartást, és a termőföld védelmét érintő jogszabályi változásokat bemutató előadásával folytatódott. A prezentáció végén a hallgatóság a zártkerti ingatlanok művelés alóli kivonásáról kapott részletes tájékoztatást.

A szünet után ismét Fekete László tartott előadást, az OKTM jogszabályi változásairól, a kezdetektől napjainkig. Ebben foglalkozott a földalapok létrehozásával, a részarány-földtulajdon kiadásával, illetve a közös tulajdon megszüntetésére vonatkozó külön szabályok változásaival.

A következő előadó *Cseri József*, a Nemzeti Kataszteri Program Nkft. ügyvezető igazgatója volt, aki az OKTM I. és II. üteme végrehajtásának tapasztalatait foglalta össze. A jogi szolgáltatók és a földmérő vállalkozók kiválasztásának szempontjain túl kiemelten foglalkozott a program végrehajtásának Nógrád megyei teljesítésével, tapasztalataival. Előadása végén pedig a III. ütemről rendelkezésre álló ortofotókról adott tájékoztatást.

A délelőtti program befejezéseként *dr. Mechler Márk* ügyvéd, a nyertes jogi szolgáltatói konzorcium tagja beszélt a

Fekete László, az FM FF főosztályvezetője nyitóelőadását tartja

jogi szolgáltatói feladatokról, a vonatkozó kormányrendelet és a kialakult gyakorlat alapján. Ismertette a hatályos jogszabályi környezetet, az eljárásban közreműködőket, a fontosabb részletes határidőket. Előadásának második felében pedig a fontosabb tapasztalatokat foglalta össze.

Az ebédet követően a délutáni program levezető elnöke, *Fábián József*, a NMKH FF osztályvezetője kérte fel Pusztai Petrát, hogy a Geofor Kft. képviselőjében foglalja össze a földmérő vállalkozói feladatok végrehajtása során szerzett tapasztalatokat. A gazdasági társaság négy járás területén végzi feladatait az OKTM során, így lehetőség nyílt az egyes munkaterületeken szerzett tapasztalatok összehasonlítására is. Ennek során kitért az egyes munkafázisok (keretmérések, egyezségi tárgyalások stb.) során tapasztalt sajátosságokra.

Csábi Zoltán, a Leica Geosystems Hungary Kft. mérnök üzletkötője a mobiltérképezés egy újdonságát mutatta be. Ismertette a Pegasus: Backpack névre hallgató rendszer részzeit, működési elvét, a helymeghatározás és a térképezés alkalmazott technológiáját, és a feldolgozás munkafolyamatát.

Az utolsó előadást a Pásztói Járási Hivatal képviselőjében *dr. Méhész István*, a Földhivatali Osztály vezetője tartotta, aki a hatósági oldalról foglalta össze az OKTM eddigi tapasztalatait. Ismertette a járás területére eső feladat jellemző adatait, az egyes lépések (adatszolgáltatások, mezőgazdász helyszínelés, keretmérés stb.) sajátosságait, a program végrehajtását elősegítő pozitívumokat, de kitért a kedvezőtlen tapasztalatokra is.

Az előadásokat követően a hallgatóságnak lehetősége volt arra, hogy véleményeiket ne csak a kávészünetben és az ebédidőben osszák meg egymással, hanem az előadásokat követő konzultáció során is kifejtessék álláspontjukat az egyes témákkal kapcsolatban.

A visszajelzések alapján a hallgatóság az előadásokat tartalmasnak, az eltöltött időt hasznosnak, a rendezvényt sikeresnek ítélte meg, melyhez jelentős mértékben járult hozzá a Nógrád Megyei Mérnöki Kamara, valamint a szakmai nap keretében

műszerbemutatót is tartó *Leica Geosystems Hungary Kft.* anyagi támogatása is.

Fábián József

***

Fővárosi és Pest Megyei Földmérőnap

A Magyar Földmérési Térképészeti és Távérzékelési Társaság (MFTTT) Pest Megyei és Fővárosi Területi Csoportja 2016. április 20-án tartotta a tavaszi Földmérő Szakmai Napját. Nagy megtiszteltetés ért bennünket, mert az MFTTT megalakulásának 60. évfordulóját együtt ünnepeltük a MH Geoinformációs Szolgálat (MH GEOSZ) kultúrtermében, a II. ker. Szilágyi Erzsébet fasor 7–9. sz. alatt.

A rendezvényt országosan hirdettük, meg első sorban a Megyei Kormányhivatalok Földhivatali Főosztályainak munkatársai és a földmérő vállalkozók részére, így a megjelent 270 fő megtöltötte a termet.

A regisztráció után Hetényi Ferencné, a csoport elnöke köszöntötte a résztvevőket, majd Tóth László ezredes, az MH GEOSZ szolgálatfőnöke, rendezvényünk védnöke tartotta meg megnyitó beszédét. Ezután *dr. Ádám József* professzor úr, az MFTTT elnöke köszöntötte a 60 éves egyesületet, kiemelve az előző kerek évforduló óta eltelt 10 év eseményeit.

A köszöntők és megemlékezések után *Fekete László* az FM Földügyi Főosztály főosztályvezető-helyettese tartott előadást az ingatlan-nyilvántartási célú földmérési és térképészeti tevékenység részletes szabályairól szóló 25/2013. (IV. 16.) VM-rendelet várható módosításairól.

Következő előadónk *Homolya András* volt a BME Általános és Felsőgeodéziai Tanszék mestertanára, aki *dr. Vincze Lászlóval*, az Óbudai Egyetem Alba Regia Műszaki Kar oktatójával jegyzett előadásukat tartotta meg az ingatlanrendező földmérő minősítő vizsgabizottság tapasztalatairól. *Körblné Németh Éva* a BFKH Földhivatali Főosztály szakfelügyelője előadásában az ingatlanrendező földmérő minősítéssel szembeni, a

szakfelügyeleti oldalról megfogalmazott elvárásokat ismertette.

Mindkét előadás kitért a jogszabályváltozásokkal kapcsolatos anomáliákra is.

A délelőtti utolsó előadást *Szönyi Lőrinc* a FÖMI földügyi igazgatója tartotta az E-ingatlan-nyilvántartás fejlesztéséről és bevezetésének határidejéről.

Ezután fórum következett. Mindhárom előadáshoz volt hozzászólás, de a legtöbb az E-ingatlan-nyilvántartáshoz kapcsolódott. A földmérő vállalkozók sérelmezik a földhivatali adatszolgáltatás lassú és korszerűtlen voltát. Minél hamarabb várnak változást e téren.

Ebédészünet után *Varga Tibor* a VMKH Földhivatali Főosztályáról tartott előadást a Veszprém megyében kialakított – a többi hivatalhoz képest – korszerű adatszolgáltatási rendszerről.

Borbély Katalin a PMKH Földhivatali Főosztály szakfelügyelője előadásában az új eljárási szabályoknak a záradékolási és telekalakítási eljárásokra gyakorolt hatását ecsetelte, különös tekintettel az elintézési határidőkre.

Ezután *Sándor József* az HM Elektronikai, Logisztikai és Vagyongazdálkodási Zrt. munkatársa tartotta meg előadását az alaprajz, mint a nyilvántartási térképi adatbázis része címmel. Erről a témáról nem először hangzott el előadás, de még mindig nagy érdeklődés kíséri.

Szepsi Szűcs Levente a PMKH Földhivatali Főosztályáról a pontmeghatározások követelményeiről tartott előadást, ismertette a jogszabályi előírásokat és a vizsgálati szempontokat.

Utolsó előadóként *Kozári Ágnes* még a BFKH Földhivatali

A Földmérőnap résztvevői (Fotó: HBA)

A születésnap tortája (Fotó:HBA)

Főosztály munkatársaként tartotta meg előadását adatváltozás

az ingatlan-nyilvántartásban címmel. (Kozári Ágnes jelenleg a FÖMI munkatársa.)

A fórumon sok kérdés feltételére nem volt idő, mert kezdődött a Társaságunk fennállásának 60. évfordulójával kapcsolatos ünnepség.

A megalakulás 60. évfordulójára emlékező ünnepségen Társaságunk elnöke köszöntötte a még életben lévő alapító tagokat, kiemelt figyelemmel a közülük egyedül jelen lévő dr. Lukács Tibor tagtársunkat.

Az ünnepség keretében került sor az ideai Lázár deák-emlékérem átadására, amit dr. Márton Máttyás úr, az ELTE professzor emeritusa vehetett át.

Ezután behozták a születésnap ünnepi tortát, amelyet a résztvevők kellemes beszélgetés mellett fogyasztottak el a vacsorával együtt.

Köszönjük az MH GEOSZ vezetőjének, Tóth László ezredes úrnak, hogy biztosította számunkra a helyszínt, és mindent megtettek a rendezvény sikeréért.

A rendezvényről Hodobay-Böröcz András készített fényképeket, amelyek a honlapunkon a Képtárban tekinthetők meg, a szakmai napon elhangzott előadások a honlap Rendezvények menüpontjában érhetők el.

Hetényi Ferencné

Kitüntetés

Lázár deák-emlékérem

2016-ban a választmány dr. Márton Máttyás tagtársunknak ítélte oda a Lázár deák-emlékérmeket, melyet a társaság alapításának napra pontosan 60. évfordulóján adott át dr. Ádám József elnök.

Márton Máttyás az Eötvös Loránd Tudományegyetem Informatikai Kar Térképtudományi és Geoinformatikai Tanszékének professor emeritusa.

1974-ben geofizikus, 1975-ben kartográfus oklevelet szerzett az Eötvös Loránd Tudományegyetemen.

A Lázár deák-emlékéremmel kitüntetett dr. Márton Máttyás professzor (Fotó: Buga)

1974-től több mint 17 éven át a Kartográfiai Vállalatnál dolgozott. A térkép-, a földgömb- és az atlaszszerkesztés és más napi kartográfusi feladatok végzése mellett itt születtek első szakmai publikációi is. Végigjárta a ranglétrát: térképszerkesztő, irányító térképszerkesztő, osztályvezető, a vállalat szerkesztőbizottságának tagja, majd végül a 70 fős összevont szerkesztő osztályok vezetője.

1985-ben egyetemi doktori címet, 1992-ben kandidátusi fokozatot szerzett. 1992-ben szerződéses adjunktusként kerül vissza az Eötvös Loránd Tudományegyetemre, ahol máig összesen 14 tárgyat oktatott. 2009-ben egyetemi tanárrá nevezik ki, 2012 óta az MTA doktora, 2014 januárjától professor emeritus, de nyugdíjba vonulása ellenére továbbra is oktat, diplomázói, vezetett doktoranduszai vannak. A bolognai képzési rendszert megelőző mintegy 20 éves időszakban minden harmadik magyar térképész, irányításával szerezte diplomáját.

1998-tól 10 éven át volt meghívott oktató a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen, több éven át tartott kurzusokat a Miskolci Egyetemen és a Szegedi Tudományegyetemen. 2008 óta tart előadásokat a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetemen, ahol 1912 óta vendégprofesszor.

A Magyar Tudományos Művek Tárában közel 200 tudományos közleményt jegyez.

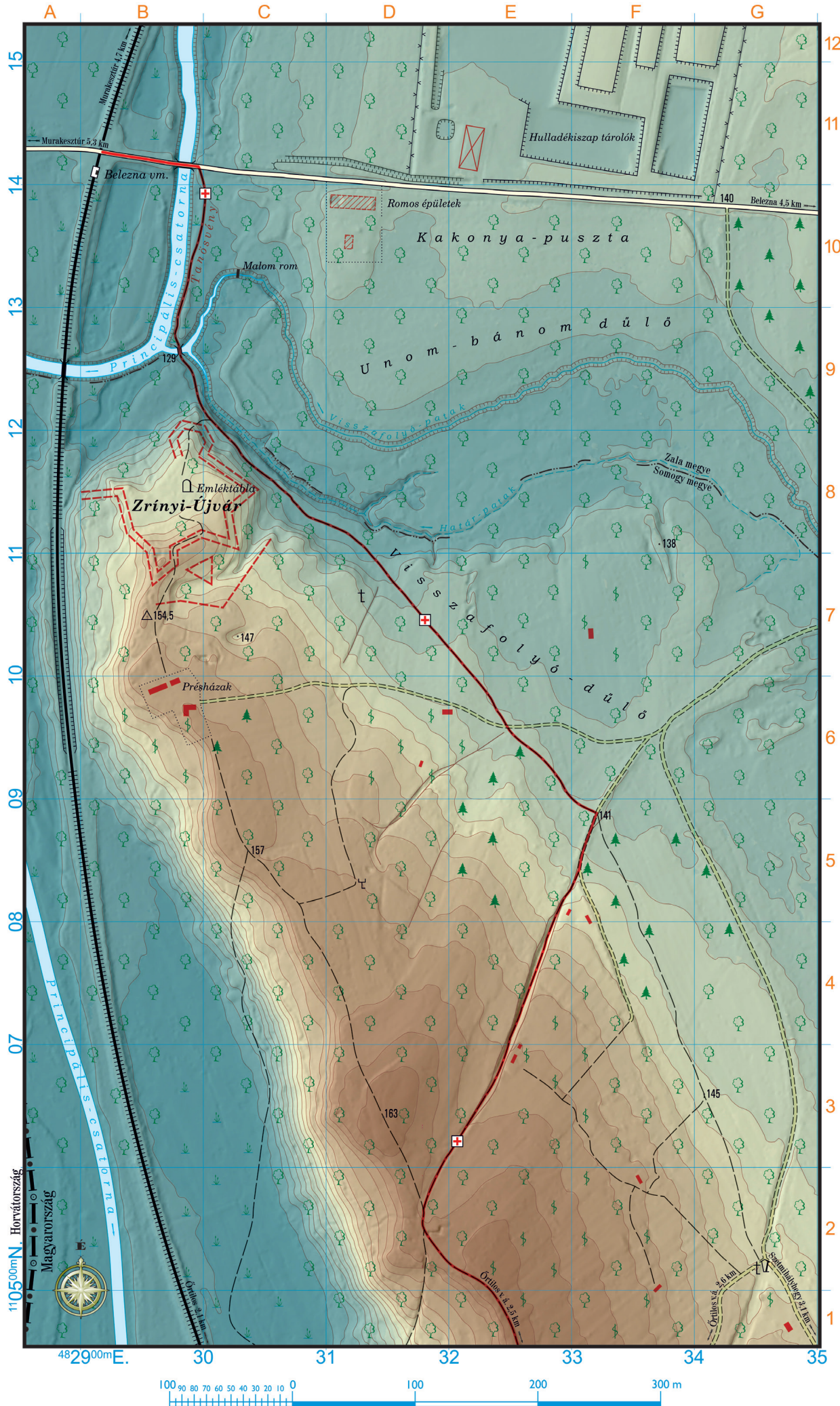
1989 óta vesz részt a Nemzetközi Térképészeti Társulás (ICA) Magyar Nemzeti Bizottsága munkájában. Az ICA Tengertérképezési Bizottsága aktív közreműködője 1989-től a nemzetközi névegységesítés, a többnyelvű földrajzinév-tárak szerkesztése témakörökben. Másik – ugyancsak nemzetközi szinten is jegyzett – kutatási témája a Virtuális Glóbuszok Múzeuma pedig folyamatosan bővülő tartalmával a különböző gyűjteményekben őrzött jelentős hazai és külföldi kiadású föld- és éggömbök közzétételével szolgálja a kulturális értékek mentését, széles körű bemutatását.

Az MTA Magyar Nyelvi Bizottsága munkájában két ciklusban, 1997 és 2005 között vett részt. Az ELTE képviseletében 1994 és 2011 között közreműködött a Földrajzinév-bizottság munkájában.

1974-től tagja a Magyar Földmérési, Térképészeti és Távérzékelési Társaságnak (illetve jogelődjének a Geodéziai és Kartográfiai Egyesületnek). 1990 és 2015 között negyed évszázadon át elnökként vezette eredményesen Kartográfiai szakosztály munkáját.

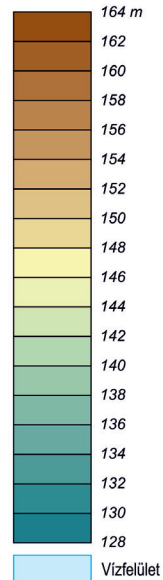

ZRÍNYI-ÚJVÁR

JELMAGYARÁZAT

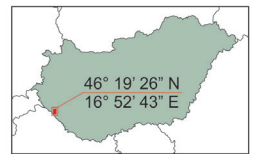
- 154 Magassági pont
- ▭ Épületek
- ▭ Romos épület, csarnok
- ⊠ Emlékmű, feszület
- Egykori várfal
- Vasút megállóval
- Műút, javított talajút
- Talajút, jelzett turistaút
- Országhatár
- Megyehatár
- Kerítés

Szintvonalak 2 méterenként
Balti alapszint

EOV (HD72) koordináthálózati
vonalak 100 méterenként.
GRS67 (UGG 1967) alapfelület

ZRÍNYI-ÚJVÁR HELYZETE (WGS-84)

Készült terepi felmérések és LIDAR adatok alapján ESRI ArcGIS 10.2.2 for Desktop alkalmazással a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Karán 2015-ben.
Szerkesztette: Dr. Kállal Attila mk. alez. Kapcsolat, információ: geotan@uni-nke.hu

Megjegyzés: jelen térkép harctérkutatási eredmények alapján készült. A rajta szereplő térképi megjelenítések nem minősülnek állami alapadatnak, így földügyi és egyéb hivatalos eljárásban nem használhatók fel. A térképi tartalom bármilyen módosításának és utóközlésének a joga a Nemzeti Közszolgálati Egyetemét illeti.

Az Európai Környezetvédelmi Ügynökség (EEA) koordinációjával valósul meg a Copernicus földmegfigyelési program, melyben a FÖMI is kulcsszerepet vállal.

A program eredményeként létrejött felszínborítás adatbázisok Magyarország területére ingyenesen letölthetők a FÖMI honlapjáról.

Európai CORINE felszínborítás adatbázisok

- CLC 2012 és CLC2006-2012 változások
- CLC 2006 és CLC2000-2006 változások
- CLC 2000 és CLC1990-2000 változások
- CLC 1990

Nagyfelbontású felszínborítás rétegek

- Mesterséges felszínek 2012
- Erdős területek 2012
(Lombkorona fedettség és Erdőtípus)
- Vizenyős területek 2012
- Állandó vízfelületek 2012

Urban Atlas

- Urban Atlas 2012

Folyómenti területek 2012

- Folyómenti területek –
Felszínborítás és földhasználat térkép
- Folyómenti területek lehatárolása
- Zöld vonalas elemek

NATURA 2000 területek felszínborítása

- N2K 2006
- N2K 2012

CORINE felszínborítás

Copernicus Nagyfelbontású Rétegek

Urban Atlas / Folyómenti területek

